



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ , ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΙΔΙΟΥΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ»**

**«Νομικό πλαίσιο για τις ΜοΠΠ (Ν. 40494/22) και στάσεις ενηλίκων
που έχουν φιλοξενηθεί σε Δομές Παιδικής Προστασίας σχετικά με
αυτό»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΑΝΕΣΙΩΤΗ

Τριμελής εξεταστική επιτροπή

Επιβλέπων Καθηγητής : Θεόδωρος Παπαθεοδώρου

2^ο μέλος : Εμμανουήλ Σπυριδάκης

3^ο μέλος: Μιχαήλ Φεφές

Κόρινθος, Ιανουάριος 2023

Copyright ©Αικατερίνη Μανεσιώτη, 2023

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αικατερίνη Μανεσιώτη: Νομικό πλαίσιο για τις ΜοΠΠ (Ν.40424/22) και στάσεις ενηλίκων που έχουν φιλοξενηθεί σε Δομές Παιδικής Προστασίας σε σχέση με αυτό.
(Με την επίβλεψη του κ. Θεόδωρου Παπαθεοδώρου, Καθηγητή)

Η παρούσα ερευνητική εργασία έχει θέμα την Κοινή Υπουργική Απόφαση 40494/22, Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας μονάδων Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας (ΜοΠΠ) από νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, η οποία από την 11^η Μαΐου 2022 έχει τεθεί σε εφαρμογή και θέτει τις βάσεις αδειοδότησης, ίδρυσης και λειτουργίας όλων των μονάδων Παιδικής Προστασίας στη Ελλάδα ιδιωτικού δικαίου. Οι διατάξεις του συγκεκριμένου νόμου δεν αφορούν τις εκκλησιαστικές και δημόσιες Μονάδες παιδικής Προστασίας. Η έρευνα αποτελείται από δύο μέρη: το θεωρητικό και το ερευνητικό. Στο πρώτο μέρος γίνεται αναφορά στα διεθνή και ευρωπαϊκά νομοθετικά κείμενα, τα οποία σκοπό έχουν να θέσουν τις βάσεις για την προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού όπως στη Διεθνή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την άσκηση Δικαιωμάτων του Παιδιού, στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη Συνθήκη της Λισαβόνας, ενώ παράλληλα γίνεται προσπάθεια σκιαγράφησης της εναλλακτικής φροντίδας και της τεκνοθεσίας στο ευρωπαϊκό Δίκαιο. Στη συνέχεια αναπτύσσεται το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας του παιδιού στην Ελλάδα και δίνεται έμφαση στην εισφορά του νέου νόμου, στους τομείς εκσυγχρόνισης που επιχειρεί και στην εναρμόνιση με το διεθνές και ευρωπαϊκό Δίκαιο. Στο θεωρητικό μέρος επιχειρείται επίσης μια αδρή περιγραφή της ιδρυματικής φροντίδας στην Ελλάδα με αναφορά στις αιτίες και στη διαδικασία απομάκρυνσης ενός παιδιού από τη φυσική του οικογένεια και στους φορείς για την προστασία του παιδιού στην Ελλάδα. Τέλος, γίνεται μια σύντομη περιγραφή του φαινομένου της ιδρυματοποίησης και των επιπτώσεών της στα παιδιά βάσει των αποτελεσμάτων επιστημονικών ερευνών. Το δεύτερο μέρος αποτελεί το ερευνητικό εγχείρημα της παρούσας μελέτης, το οποίο έχει σκοπό να διερευνήσει τις στάσεις και απόψεις ενηλίκων ατόμων, που έχουν μεγαλώσει σε Μονάδες Παιδικής Προστασίας στην Ελλάδα σχετικά με τις προϋποθέσεις λειτουργίας στις ΜοΠΠ που εισάγει ο νέος νόμος.

Λέξεις κλειδιά: ΚΥΑ40494/22, , ιδρυματοποίηση, παιδική προστασία, δικαιώματα παιδιού

ABSTRACT

Aikaterini Manesioti: Legal framework for the Child Protection Units (Law 40424/22) and attitudes of adults who have been accommodated in Child Protection Structures in relation to this.

(Under the supervision of Mr. Theodoros Papatheodorou, Professor)

This present study is about the Joint Ministerial Decision 40494/22, Conditions for the establishment and operation of Child Protection and Care units by legal entities of a non-profit private law nature, which from May 11, 2022 has been implemented and lays the foundations licensing, establishment and operation of all Child Protection units in Greece under private law. The provisions of the specific law do not concern church and public Child Protection Units. The research consists of two parts: the theoretical and the research. In the first part, reference is made to the international and European legislative texts, which aim to lay the foundations for the protection of the Rights of the Child, such as the International Convention on the Rights of the Child, the European Convention on the Exercise of the Rights of the Child, the Charter of Fundamental Rights of the European Union and the Treaty of Lisbon, while at the same time an attempt is made to outline alternative care and adoption in European Law. The legislative framework for the protection of children in Greece is developed and emphasis is placed on the contribution of the new law, on the areas of modernization it attempts and on harmonization with international and European Law. In the theoretical part, a description of institutional care in Greece is also attempted with reference to the causes and the process of removing a child from his natural family and to the institutions for the protection of the child in Greece. Finally, a brief description of the phenomenon of institutionalization and its effects on children is given based on the results of scientific research. The second part constitutes the research project of the present study, which aims to investigate the opinions of adults who have grown up in Child Protection Units in Greece regarding the operating conditions introduced by the new law.

Keywords: Joint Ministerial Decision 40494/22, institutionalization, Child Protection, Rights of the Child

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iii
ABSTRACT	iv
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	v
Πρόλογος.....	1
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ –ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Διεθνές και Ευρωπαϊκό Νομοθετικό πλαίσιο προστασίας παιδιού.....	3
1.1Η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού	3
1.2 Ευρωπαϊκή Σύμβαση για άσκηση δικαιωμάτων του παιδιού	5
1.3 Χάρτης Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης	7
1.4 Συνθήκη της Λισαβόνας	7
1.5 Σύσταση (2005)5 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στα κράτη μέλη για τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας	8
1.6 Δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής, εναλλακτική φροντίδα και τεκνοθεσία στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 . Νομοθετικό πλαίσιο προστασίας παιδιού την Ελλάδα.....	14
2.1 Το Ελληνικό Σύνταγμα του1975/1986/2001/2019	14
2.2 Ο νόμος 2345/1995 για οργανωμένες υπηρεσίες παροχής προστασίας από φορείς κοινωνικής πρόνοιας.....	14
2.3 Νόμος 4538/2018 Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και υιοθεσίας και άλλες διατάξεις	16
2.4 Νόμος 4837/2021 Πρόληψη και αντιμετώπιση περιστατικών κακοποίησης και παραμέλησης ανηλίκων, Πρόγραμμα «Κυψέλη» για την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών σε βρεφικούς, βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς, διατάξεις.....	17
2.5 Κοινή Υπουργική Απόφαση Αριθμ. 40494/2022.Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας μονάδων Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας (ΜοΠΠ) από νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η ιδρυματική φροντίδα στην Ελλάδα.....	23
3.1 Αιτίες απομάκρυνσης ανηλίκων από το οικογενειακό τους περιβάλλον.....	23
3.2 Φορείς για την προστασία του παιδιού στην Ελλάδα	27
3.3 Η Ιδρυματοποίηση	29
ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ - ΕΡΕΥΝΑ.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Μεθοδολογία της έρευνας	36

5.1 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα	36
5.2 Ερευνητικό εργαλείο	36
5.3 Σχεδιασμός της έρευνας	37
5.3 Συμμετέχοντες.....	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	40
6.1 Διαχωρισμός ΜοΠΠ εκκλησιαστικών και ΝΠΔΔ έναντι ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ίδρυση και λειτουργία ΜοΠΠ αποκλειστικά εντός αστικού ιστού και κτιριακές προδιαγραφές λειτουργίας με βάση τη νέα ΚΥΑ.....	40
6.2 Προώθηση της αυτόνομης διαβίωσης σε παιδιά άνω των 15 ετών, της αναδοχής και της υιοθεσίας	44
6.3 Ανάγκη θέσπισης νομοθετικού πλαισίου –προτάσεις για τη σωστή λειτουργία των ΜοΠΠ	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 -Συμπεράσματα- Συζήτηση- Προοπτικές της έρευνας	54
7.1 Συμπεράσματα	54
7.2 Συζήτηση.....	60
7.3 Προοπτικές της έρευνας.....	61
Παραρτήματα	72
Παράρτημα 1.....	72
Επιστολή ενημέρωσης ερωτηθέντων.....	72
Παράρτημα 2.....	73
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	73

Πρόλογος

Είναι πράγματι εντυπωσιακό να αναλογιστεί κανείς πως έχουν περάσει μόλις περίπου 30 χρόνια από την κατοχύρωση των Δικαιωμάτων του Παιδιού σε οικουμενικό επίπεδο με την υπογραφή της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού στη Νέα Υόρκη , το 1989. Έκτοτε η νομοθεσία που αφορά στα δικαιώματα του Παιδιού εξελίσσεται και ζυμώνεται σε διεθνές , ευρωπαϊκό αλλά και εθνικό επίπεδο . Η Ευρώπη με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την άσκηση Δικαιωμάτων του Παιδιού και με το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμβάλει αποφασιστικά στην προστασία του παιδιού και εγείρει σταδιακά ένα σταθερό οικοδόμημα πάνω στα θεμέλια που έχει θέσει η Διεθνής Σύμβαση της Νέας Υόρκης. Πρωταρχικό μέλημα αποτελεί ο σεβασμός της οικογενειακής ζωής, η διατήρηση και η ενίσχυση του θεσμού της οικογένειας , ωστόσο όπου οι συνθήκες το επιβάλλουν το κράτος έχει την υποχρέωση να παρεμβαίνει με σκοπό την προστασία των ανηλίκων από κακοποιητικές ή άλλες διεφθαρμένες συμπεριφορές και καταστάσεις που λαμβάνουν χώρα εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος . Σε αυτές τις περιπτώσεις η εναλλακτική φροντίδα των παιδιών , όπως η τεκνοθεσία, η αναδοχή ή η ιδρυματική φροντίδα είναι μονόδρομος . Ωστόσο, τα δεδομένα που προκύπτουν σε επιστημονικές έρευνες καταλήγουν στο συμπέρασμα πως η φροντίδα σε ιδρύματα μπορεί να έχει σημαντικά αρνητικές επιπτώσεις στην υγιή ανάπτυξη παιδιών και νέων σε όλα τα επίπεδα . (Bowlby, 1951; Dennis & Najarian, 1957; Marcovitch et al., 1997; Provence & Lipton, 1962; Rutter, 1998; Wolkind, 1974). Βάσει αυτών σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο προωθούνται οι θεσμοί της τεκνοθεσίας και της αναδοχής και πλέον η ιδρυματική φροντίδα οφείλει να αποτελεί την έσχατη των επιλογών και μάλιστα σε προσωρινό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό οι Μονάδες Παιδικής Προστασίας μπαίνουν στο «μικροσκόπιο» και η νέα ΚΥΑ 40494/22, σε μια προσπάθεια εναρμόνισης με την ευρωπαϊκή νομοθεσία , ορίζει λεπτομερώς για πρώτη φορά το σκοπό αλλά και όλες εκείνες τις προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία αποκλειστικά των ΜοΠΠ από νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι υπάρχει πλήθος ερευνών που αφορούν την ιδρυματική φροντίδα, σπάνια ακούγεται η φωνή των ίδιων των ατόμων που φέρουν το βίωμα της παραμονής και διαβίωσης σε κάποια ΜοΠΠ. Άραγε πώς κρίνουν τις αλλαγές που επιφέρει η νέα ΚΥΑ ; Τι οι ίδιοι θεωρούν πως αποτελεί τη σημαντικότερη παράμετρο για τη λειτουργία μιας ΜοΠΠ; Τι θα είχε να προσφέρει η δική τους εμπειρία στο σχεδιασμό ενός νόμου για τις ΜοΠΠ; Η έρευνα προσπαθεί να δώσει απαντήσεις σε αυτά τα ερευνητικά ερωτήματα, καταλήγοντας σε συμπεράσματα όχι νομικά αλλά κυρίως κοινωνιολογικά με βάση τη βιοματική εμπειρία των υποκειμένων της έρευνας.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ –ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Διεθνές και Ευρωπαϊκό Νομοθετικό πλαίσιο προστασίας παιδιού

1.1Η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού

Τα δικαιώματα του Παιδιού κατοχυρώνονται σε παγκόσμιο επίπεδο με τη Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του Παιδιού , η οποία υπεγράφη στις 20 Νοεμβρίου 1989 στη Νέα Υόρκη και τέθηκε σε ισχύ στις 2 Σεπτεμβρίου 1990. Κύρια χαρακτηριστικά της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του Παιδιού , συχνά αναφερόμενη κι ως Σύμβαση της Νέας Υόρκης , είναι η οικουμενικότητα της και οι δεσμεύσεις που δημιουργεί για τα κράτη , καθώς όλες οι χώρες έχουν προσχωρήσει στη Σύμβαση , πλην των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής . Ειδικότερα , η Ελλάδα προσχώρησε στις 2 Δεκεμβρίου 1992. (Ρομπόκου Καραγιάννη , 2007 Ν.2101/1992).

Η καινοτομία της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του Παιδιού έγκειται στο γεγονός πως για πρώτη φορά τα παιδιά αποτελούν τα ίδια φορείς δικαιωμάτων κι υποχρεώσεων , και αποκτούν νομική προσωπικότητα , ενώ στο παρελθόν με τη Διακήρυξη της Γενεύης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1924) και με τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1959), αν και αναδεικνύεται η ανάγκη ειδικής προστασίας των παιδιών θεσπίζοντας νομικούς κανόνες γι αυτά, δε ρυθμίζεται η νομική τους κατάσταση . (Κουτσούκου, 2013)

Στη Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του Παιδιού ως παιδί ορίζεται «κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοχτώ ετών, εκτός και αν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα , σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία». Τα θεμελιώδη δικαιώματα των παιδιών προσδιορίζονται αναλυτικά και ταυτόχρονα δημιουργούνται οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν τα κράτη που έχουν προσχωρήσει στη Σύμβαση. Τα κράτη δεσμεύονται να σεβαστούν και να παρέχουν εγγύηση της προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών, ενώ ταυτόχρονα η Σύμβαση προτρέπει τα Συμβαλλόμενα κράτη να εξασφαλίσουν προστασία χωρίς διακρίσεις και να πάρουν μέτρα ώστε να παρέχουν υλική βοήθεια ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες των παιδιών σε διατροφή, ρουχισμό και στέγαση κλπ

Από τα 54 συνολικά άρθρα της Σύμβασης τα πρώτα 41 αναφέρονται στα δικαιώματα του Παιδιού , ενώ τα υπόλοιπα αφορούν την εφαρμογή και το μηχανισμό έλεγχου της

Διεθνούς Σύμβασης από τα Κράτη καθώς και ενδεχόμενες τροποποιήσεις. (<https://www.keda.uoa.gr>)

Σύμφωνα με τον επίτροπο για τα ανθρώπινα δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης T. Hammarberg η παιδική προστασία στη Σύμβαση της Νέας Υόρκης θεμελιώνεται στο τρίπτυχο Πρόληψη, Προστασία, Συμμετοχή (Prevention, Protection, Participation). Η πρώτη κατηγορία διατάξεων αναφέρεται στην πρόληψη κινδύνων που αφορούν την υγεία και την επιβίωση των παιδιών, καθώς και στην κάλυψη των βασικών αναγκών της σίτισης, φροντίδας και αγάπης. Η δεύτερη κατηγορία αφορά στις διατάξεις που επιβάλλουν την προστασία των παιδιών από κάθε βλαπτική ενέργεια, στην προστασία κατά της βίας και της εκμετάλλευσης. Τέλος με τα άρθρα της τρίτης κατηγορίας αναγνωρίζονται τα δικαιώματα συμμετοχής των παιδιών στην εκπαίδευση, στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή, καθώς και το δικαίωμα έκφρασης και γνώμης.

Η Σύμβαση τονίζει τον κυρίαρχο ρόλο των γονέων στην ανατροφή και στην εκπαίδευση των παιδιών, στην προστασία και την ανάπτυξή του, καθώς ορίζει πως τα κράτη οφείλουν να σέβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων, να αναγνωρίζουν ότι η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς, ή κατά περίπτωση, στους νόμιμους εκπροσώπους του, στους οποίους ανήκει και η ευθύνη της εξασφάλισης μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, τα απαραίτητα για την ανάπτυξη του παιδιού (14 §2, 18§1, 27§2 Δ.Σ.Δ.Π).

Τα κράτη οφείλουν να συνδράμουν παρέχοντας την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους και να εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών. Παράλληλα ενθαρρύνονται να υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, και να προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία. (18§2, 27§3 Δ.Σ.Δ.Π)

Σύμφωνα με το άρθρο 20 της Σύμβασης αναγνωρίζεται η ανάγκη πρόβλεψης από τα κράτη εναλλακτικής επιμέλειας σε περιπτώσεις παιδιών που στερούνται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό τους περιβάλλον, εφόσον δικαιούνται ειδική προστασία και

βοήθεια από το κράτος.(§ 1) Παράλληλα προσδιορίζει πως αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μια οικογένεια, της ΚΑΦΑΛΑΗ του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης, της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την περίπτωση ίδρυμα για παιδιά. (§ 2)

Με το άρθρο 22 ορίζεται πως τα κράτη που αναγνωρίζουν και /ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαινόμενες, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες και επί τη βάση όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών, εάν η υιοθεσία είναι δυνατή εν όψει της κατάστασης του παιδιού σε σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του, τους συγγενείς του και τους νομίμους εκπροσώπους του και εάν, εφόσον αυτό απαιτείται, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έδωσαν τη συναίνεση τους για την υιοθεσία, έχοντας γνώση των πραγμάτων και μετά από την αναγκαία παροχή συμβουλών.

1.2 Ευρωπαϊκή Σύμβαση για άσκηση δικαιωμάτων του παιδιού

Στις 25 Ιανουαρίου 1996 στο Στρασβούργο τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης υπέγραψαν την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού. Το κείμενο της Σύμβασης θεμελιώνεται στη διάταξη του άρθρου 4 της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του Παιδιού , και θεσπίζει τη λήψη αναγκαίων νομοθετικών, διοικητικών και λοιπών μέτρων με σκοπό τη συμπλήρωση της Σύμβασης της Νέας Υόρκης , ώστε με την ενίσχυση των υποχρεώσεών τους, τα κράτη μέλη να καταστήσουν αποτελεσματικότερη τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού (Ευρωπαϊκή Σύμβαση για άσκηση δικαιωμάτων του παιδιού , Προοίμιο). Η Σύμβαση έρχεται να συμπληρώσει τη Δ.Σ.Δ.Π. ορίζοντας τις διαδικασίες για τη διασφάλιση της άσκησης των δικαιωμάτων του παιδιού , χωρίς να περιλαμβάνει συγκεκριμένα δικαιώματα, αλλά έχει δικονομικό χαρακτήρα.

Στο άρθρο 2§1 ορίζεται ότι το αντικείμενο της Σύμβασης στοχεύει στην προώθηση, προς το ύψιστο συμφέρον των παιδιών, των δικαιωμάτων τους, στο να τους παράσχει διαδικαστικά δικαιώματα και στο να διευκολύνει την άσκησή τους, φροντίζοντας ώστε να μπορούν, τα ίδια ή μέσω άλλων προσώπων ή οργάνων, να πληροφορούνται και να έχουν την άδεια να συμμετέχουν στις διαδικασίες που τους ενδιαφέρουν ενώπιον μιας δικαστικής αρχής.

Η Ελλάδα κύρωσε την εν λόγω Σύμβαση στις 23 Μαΐου 1997 και δήλωσε ότι η Σύμβαση θα εφαρμόζεται στις οικογενειακές διαφορές που αφορούν στην επιμέλεια , την επικοινωνία γονέων και τέκνων και στην υιοθεσία, ως τις τρεις κατηγορίες οικογενειακών διαφορών όπου υποχρεωτικά θα εφαρμόζονται οι διατάξεις της Σύμβασης . (Ν.2502/1997)

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης, υψίστης σημασίας λογίζεται το δικαίωμα ενός παιδιού , εφόσον θεωρείται από το εσωτερικό δίκαιο ότι έχει επαρκή κρίση, να λαμβάνει κατάλληλες πληροφορίες ,να ερωτάται και να εκφράζει τη γνώμη του αλλά και να πληροφορείται , όχι μόνο για τις διαδικασίες οι οποίες είναι σε εξέλιξη όσο και για τα αποτελέσματα που θα μπορούσε να έχει πιθανή παρέμβασή του στις επικείμενες αποφάσεις .

Οι εθνικές δικαστικές και διοικητικές αρχές υποχρεούνται να ενεργούν με ταχύτητα (άρθρο 7)και σεβασμό στην οικογενειακή ζωή .Η άσκηση δικαιωμάτων των παιδιών διασφαλίζεται και με τη δυνατότητα να ζητήσουν διορισμό ειδικού αντιπροσώπου, όταν οι γονείς δε δύνανται να τα εκπροσωπήσουν ή ακόμα και δικηγόρο , αυτοπροσώπως ή μέσω άλλων προσώπων ή οργάνων. (Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την άσκηση Δικαιωμάτων του Παιδιού)

Παράλληλα ενθαρρύνονται τα εθνικά όργανα των συμβαλλόμενων μερών καθήκοντα όπως η διατύπωση προτάσεων για την ενίσχυση του νομοθετικού μηχανισμού για την άσκηση των δικαιωμάτων των παιδιών, η παροχή πληροφοριών σχετικά με την άσκηση δικαιωμάτων των παιδιών στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και στο κοινό αλλά και η διερεύνηση της γνώμης των παιδιών και η παροχή κάθε κατάλληλης πληροφορίας.(άρθρο 12)

Επομένως, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την άσκηση δικαιωμάτων των παιδιών λειτουργεί ενισχυτικά προς τη Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του Παιδιού ως ένα απαραίτητο εργαλείο, που προβλέπει τα μέτρα με τα οποία δίνονται στα παιδιά διαδικαστικά δικαιώματα ώστε να εκφράζουν τις απόψεις τους στις οικογενειακές διαδικασίες και τα οποία καθιστά δεσμευτικά για τα Συμβαλλόμενα μέρη.

1.3 Χάρτης Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προστατεύει τα θεμελιώδη δικαιώματα που απολαμβάνουν οι πολίτες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και έχει ισχύ πρωτογενούς δικαίου κατά παραπομπή του άρθρου 6 ΣΕΕ

Πρόκειται για ένα μέσο Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που υπεγράφη στη Νίκαια το Δεκέμβριο του 2000 και ο οποίος μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας απέκτησε ισχύ ισάξια των Συνθηκών . (Ηλιοπούλου- Στράγγα, 2018) Με το άρθρο 24 του Χάρτη αναγνωρίζονται τα δικαιώματα του Παιδιού στην προστασία και τη φροντίδα για την καλή διαβίωση αλλά και στην έκφραση της γνώμης τους, η οποία θα λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους (άρθρο24 §1) , το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού (άρθρο 24§ 2) και το δικαίωμα που έχει κάθε παιδί να διατηρεί σχέσεις και με τους δύο γονείς του (άρθρο 24§ 3)

Η διάταξη του άρθρου 32 αναφέρεται στην παιδική εργασία , η οποία απαγορεύεται ρητά πριν από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική φοίτηση στο σχολείο . Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται ανάγκη δέσμευσης από την εθνική νομοθεσία , η οποία οφείλει να εναρμονιστεί προς αυτή την κατεύθυνση .

Συμπερασματικά ,η κατοχύρωση των δικαιωμάτων των Παιδιών στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεσμεύει τα κρατικά όργανα με ευθύνες που μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας αποκτούν νομική δεσμευτικότητα (Ηλιοπούλου- Στράγγα, 2018).

1.4 Συνθήκη της Λισαβόνας

Η Συνθήκη της Λισαβόνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (EE C 306 της 17.12.2007) έχει έναρξη ισχύος την 1η Δεκεμβρίου 2009. (<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>) . Με βάση τη Συνθήκη αυτή ο σεβασμός των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου , όπου συμπεριλαμβάνονται και τα δικαιώματα του παιδιού αποτελεί εξέχουσα υποχρέωση για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται πάνω στο σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα (άρθρο 2) και σκοπός της Ένωσης είναι η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων και η προώθηση της κοινωνικής

δικαιοσύνης και προστασίας μεταξύ γυναικών και ανδρών , της αλληλεγγύης μεταξύ των γυναικών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.(άρθρο 3).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναδεικνύει το πρότυπο μιας κοινωνίας δικαίου και αξιών , στην οποία η προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού αποτελεί έναν από τους γενικούς της στόχους (Σαχπεκίδου,2013) Με νέες στρατηγικές , πρωτοβουλίες και δράσεις η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει στην συνεχή βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και στην καταπολέμηση ενεργειών που προσβάλλουν τα δικαιώματα των παιδιών.

1.5 Σύσταση (2005)5 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στα κράτη μέλη για τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας

Στις 16 Μαρτίου 2005 υιοθετήθηκε από στην επιτροπή Υπουργών στου Συμβουλίου της Ευρώπης η Σύσταση για τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας , η οποία κρίνει απαραίτητο να αναγνωριστούν τα ακόλουθα ειδικά δικαιώματα για τα παιδιό που ζουν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας . Τα δικαιώματα αυτά αφορούν:

- Την τοποθέτηση των παιδιών μόνο σε επιτακτική ανάγκη και την συχνή επαναξιολόγηση της
- Της τακτικής επαφής του παιδιού με την οικογένειά του, όταν οι συνθήκες το επιτρέπουν , και την τοποθέτηση με βάση αυτό το κριτήριο
- Το μη διαχωρισμό των αδερφών
- Της διατήρησης της ταυτότητας (όνομα , εθνικότητα, οικογενειακούς δεσμούς)
- Το σεβασμό απέναντι στο εθνικό, θρησκευτικό, πολιτισμικό, κοινωνικό και γλωσσολογικό υπόβαθρο του παιδιού
- Την ιδιωτικής ζωής
- Την παροχή ποιοτικής ιατρικής φροντίδας
- Το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας , της σωματικής ακεραιότητας και προστασίας από σεξουαλική εκμετάλλευση από τα μέλη του προσωπικού
- Τις ίσες ευκαιρίες
- Την πρόσβαση στην εκπαίδευση
- Τη συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που το αφορούν

- Την ενημέρωση του παιδιού
- Τη διατύπωση παραπόνων σε ανεξάρτητο , αμερόληπτο όργανο

Παράλληλα δίνει και κάποιες κατευθυντήριες οδηγίες και προδιαγραφές ποιότητας για τις μονάδες παιδικής προστασίας όπως :

- Σταθερότητα και ποιότητα του χώρου
- Μικτοί χώροι διαμονής για τα δύο φύλα
- Κατάρτιση ατομικού σχεδίου προστασίας για κάθε παιδί
- Διαφοροποιημένο , ειδικά ως προς το φύλο, προσωπικό με υψηλά επαγγελματικά κριτήρια και ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση παράλληλα με ικανοποιητική μισθολογική πολιτική, σταθερότητα του προσωπικού και επαρκή αριθμητική στελέχωση του ιδρύματος
- Αποτελεσματική χρήση των οικονομικών πόρων προς όφελος του παιδιού
- Σύστημα εξωτερικού ελέγχου του ιδρύματος

Τέλος η Σύσταση αναγνωρίζει πως μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), θρησκευτικές οργανώσεις και άλλοι ιδιωτικοί φορείς παίζουν σημαντικό ρόλο αφενός στη λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας και αφετέρου στην προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών σε αυτά τα ιδρύματα. Τα κράτη οφείλουν να παρέχουν σαφείς προδιαγραφές και οικονομική υποστήριξη χωρίς να απαλλάσσονται από την πλήρη ευθύνη για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του.

1.6 Δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής, εναλλακτική φροντίδα και τεκνοθεσία στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο

Σύμφωνα με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΣτΕ) το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής δεν είναι απόλυτο αλλά υπόκειται σε περιορισμούς. Ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων υπογραμμίζει την υποχρέωση να δίνεται σημασία στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού (άρθρο 24§2). Η υποχρέωση διαφύλαξης του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού δεν κατοχυρώνεται στην ΕΣΔΑ ωστόσο το Ευρωπαϊκό δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) ενσωματώνει την υποχρέωση αυτή στη νομολογία του. (ΕΔΔΑ, Ignacolo-Zenide κατά Ρουμανίας, Αριθμ 31679/96)

Στο πλαίσιο του δικαίου του ΣτΕ, το ΕΔΔΑ έχει υπογραμμίσει ότι το Άρθρο 8 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνει πρωτίστως την υποχρέωση του κράτους να μην παρεμβαίνει στην οικογενειακή ζωή. Ωστόσο, τα κράτη έχουν επίσης τη θετική υποχρέωση να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα τόσο για την υποστήριξη των γονέων και των οικογενειών όσο και για την προστασία των παιδιών από πιθανή κακοποίηση. Τα παιδιά δεν πρέπει να χωρίζονται από τους γονείς τους παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. (ΕΔΔΑ ,Y.C. Κατά Ηνωμένου Βασιλείου , Αριθ. 4547/10) Σε κάθε τέτοια περίπτωση , κρίνεται σκόπιμη η διατήρηση των προσωπικών σχέσεων και όταν οι συνθήκες είναι κατάλληλες πρέπει να «ανασυντίθεται» η οικογένεια. Κατά τον ίδιο τρόπο, στην εξέταση του χωρισμού μητέρων από νεογέννητα βρέφη οι λόγοι που προβάλλονται από το κράτος πρέπει να είναι εξαιρετικά επιτακτικοί.

Η ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη να παραμένει το παιδί με την οικογένειά του – όπως επιτάσσει ο σεβασμός για την ιδιωτική ζωή – και την ανάγκη να προστατεύεται το παιδί από οποιαδήποτε βλάβη είναι δύσκολη. Όταν ένα παιδί απομακρύνεται από την οικογένειά του, τοποθετείται είτε σε ανάδοχη είτε σε ιδρυματική φροντίδα. Η οικογενειακή ζωή δεν παύει να υφίσταται με αυτόν τον αποχωρισμό και απαιτείται η συνέχιση της επαφής ώστε να υποστηριχθεί η επανένωση της οικογένειας εάν είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Σε ορισμένες περιπτώσεις η απομάκρυνση είναι μόνιμη (ΕΕ (2012), Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ 2012 C 326, Άρθρο 24§3) .

Από τη συνδυαστική θεώρηση του δικαίου της ΕΕ, του δικαίου του ΣτΕ και του διεθνούς δικαίου, προκύπτουν έξι γενικές αρχές για την εναλλακτική φροντίδα:

Πρώτον, η εναλλακτική φροντίδα είναι ένα ασφαλιστικό μέτρο που διασφαλίζει την προσωρινή ασφάλεια των παιδιών και διευκολύνει την επιστροφή των παιδιών στις οικογένειές τους όταν είναι δυνατό (ΗΕ , Γενική Συνέλευση ,A/RES/64/142 48-51). Ιδανικά, λοιπόν, αποτελεί μια προσωρινή λύση. Ενίοτε είναι ένα ασφαλιστικό μέτρο που λαμβάνεται εν αναμονή της επανένωσης των οικογενειών, όπως για παράδειγμα της επανένωσης των ασυνόδευτων ή των χωρισμένων από τις οικογένειές τους παιδιών μεταναστών, με τις οικογένειές τους Άλλοτε, πάλι, είναι ένα ασφαλιστικό μέτρο εν αναμονή εξελίξεων στην οικογενειακή ζωή, όπως για παράδειγμα της βελτίωσης της υγείας ενός γονέα ή της παροχής υποστήριξης στους γονείς.

Δεύτερον, το διεθνές δίκαιο ορίζει ότι η φροντίδα οικογενειακού τύπου ,όπως η αναδοχή, είναι η βέλτιστη μορφή εναλλακτικής φροντίδας για την εξασφάλιση της προστασίας και της ανάπτυξης του παιδιού σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD)

Η μη οικογενειακού τύπου φροντίδα (π.χ. ιδρυματική φροντίδα) πρέπει να περιορίζεται σε περιπτώσεις που «το συγκεκριμένο περιβάλλον είναι πρόσφορο, αναγκαίο και εποικοδομητικό για το εκάστοτε παιδί και το βέλτιστο συμφέρον του» (ΗΕ, Γενική Συνέλευση, Κατευθυντήριες γραμμές για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών, A/RES/64/142, 24 Φεβρουαρίου 2010, A/RES/64/142 §21) Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2013), Γενική Παρατήρηση αριθ. 14 (2013) για το δικαίωμα του παιδιού να δίνεται πρωταρχική σημασία στο υπέρτατο συμφέρον του (Άρθρο 3 § 1)

Τρίτον, το δικαίωμα του παιδιού σε επίτροπο ή αντιπρόσωπο είναι καθοριστικής σημασίας για τη διασφάλιση των ευρύτερων δικαιωμάτων του. Μολονότι το δίκαιο της ΕΕ δεν προβλέπει ρητή γενική υποχρέωση για τον διορισμό επιτρόπου για παιδιά χωρίς γονική μέριμνα, τουλάχιστον επτά οδηγίες της ΕΕ υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να διορίζουν επίτροπο για παιδιά σε διάφορες περιστάσεις, κάποιες από τις οποίες αφορούν άμεσα τα παιδιά χωρίς γονική μέριμνα. Το εν λόγω σώμα νομολογίας συμπληρώνεται από τις Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την Εναλλακτική Φροντίδα των Παιδιών (διατάξεις που αφορούν γενικώς τα παιδιά χωρίς γονική μέριμνα), τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (διατάξεις που αφορούν ειδικώς τα ασυνόδευτα παιδιά) και τη Σύμβαση του ΣτΕ για τη Δράση κατά της Εμπορίας ανθρώπων.

Τέταρτον, στο Άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων προβλέπεται εμμέσως η νομική υποχρέωση για λήψη θετικών μέτρων με τα οποία θα διασφαλίζεται ότι οι αποφάσεις για την τοποθέτηση του παιδιού λαμβάνονται με γνώμονα το υπέρτατο συμφέρον και τις απόψεις του. Στις Γενικές παρατηρήσεις Αριθ. 5 και 14 της Επιτροπής για Δικαιώματα του Παιδιού καθώς και στις Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την Εναλλακτική Φροντίδα των Παιδιών, δίνεται έμφαση στην ανάγκη να διασφαλίζεται το δικαίωμα του παιδιού να πληροφορείται, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα και τις επιλογές του, καθώς και το

δικαίωμα του παιδιού «να ζητείται και να λαμβάνεται δεόντως υπόψη η γνώμη του ανάλογα με την ανάπτυξη των ικανοτήτων του»

Πέμπτον, τα ευρύτερα δικαιώματα των παιδιών που απορρέουν από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, την ΕΣΔΑ και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού ισχύουν και στις περιπτώσεις εναλλακτικής φροντίδας (ανάδοχης ή ιδρυματικής φροντίδας). Αυτό περιλαμβάνει τα ατομικά και πολιτικά τους δικαιώματα (π.χ. τα δικαιώματά τους στην ιδιωτική ζωή, την ελευθερία έκφρασης και την ελευθερία θρησκευμάτων και την προστασία από κάθε μορφή βίας) και τα κοινωνικοοικονομικά δικαιώματά τους (όπως, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματά τους στην εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη και τη συμμετοχή στον πολιτιστικό βίο).

Τέλος, το Άρθρο 4 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού υποχρεώνει τα κράτη να παίρνουν «όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία» για την εφαρμογή της σύμβασης. Τούτο ισχύει εξίσου και στην περίπτωση της εναλλακτικής φροντίδας. Αλλά και το Άρθρο 17 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του αναθεωρημένου Κοινωνικού Χάρτη (ΕΚΧ) υποχρεώνει τα κράτη να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα και αναγκαία μέτρα που έχουν σχεδιαστεί για την παροχή προστασίας και ειδικής βοήθειας σε παιδιά και νέους που έχουν στερηθεί προσωρινά ή μόνιμα τη στήριξη της οικογένειάς τους. Στο πλαίσιο του δικαίου της ΕΕ, το Διεθνές Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (ΕΔΔ) έχει αποφανθεί ότι στις αποφάσεις τοποθέτησης παιδιών σε εναλλακτική φροντίδα τυγχάνει εφαρμογής ο Κανονισμός Βρυξέλλες Ια. Ο Κανονισμός Βρυξέλλες Ια ενσωματώνει τα δικαιώματα των παιδιών στην προσέγγιση που υιοθετεί, υπογραμμίζοντας ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, μεταξύ άλλων, η ισότητα όλων των παιδιών, το ύψιστο συμφέρον του παιδιού και το δικαίωμα. Στο πλαίσιο του δικαίου του ΣτΕ, το ΕΔΔΑ αναγνωρίζει ότι η οικογένεια είναι το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και ευημερία των παιδιών. Ωστόσο, όταν η οικογένεια δεν είναι σε θέση να παράσχει στο παιδί την απαιτούμενη φροντίδα και προστασία, ενδεχομένως επιβάλλεται η μετακίνησή του σε περιβάλλον εναλλακτικής φροντίδας. Η μετακίνηση αυτή αποτελεί παρέμβαση σε σχέση με το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής. Το ΕΔΔΑ έχει επισημάνει επίσης ότι στις περισσότερες περιπτώσεις η τοποθέτηση ενός παιδιού σε εναλλακτική φροντίδα πρέπει να αποτελεί προσωρινό μέτρο και ότι το παιδί πρέπει εντέλει να επανενώνεται

με την οικογένειά του προς εκπλήρωση του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του Άρθρου 8 της ΕΣΔΑ

Ακόμη και μετά την τοποθέτησή τους σε εναλλακτική φροντίδα, τα παιδιά διατηρούν το δικαίωμα διατήρησης επαφής με τους γονείς τους. Το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται στην ΕΣΔΑ, καθώς το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι η αμοιβαία επαφή μεταξύ γονέων και τέκνων αποτελεί θεμελιώδες συστατικό στοιχείο της οικογενειακής ζωής δυνάμει του Άρθρου 8. Δεδομένου ότι η τοποθέτηση σε εναλλακτική φροντίδα συνήθως αποτελεί προσωρινό μέτρο, η διατήρηση οικογενειακών σχέσεων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να διασφαλιστεί η επιτυχής επιστροφή του παιδιού στην οικογένειά του. Στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ, οι θετικές υποχρεώσεις απορρέουν από αυτές τις αρχές

Συμπερασματικά, διαπιστώνουμε ότι με την υιοθεσία εξασφαλίζεται η εναλλακτική φροντίδα παιδιών που δεν είναι δυνατό να παραμείνουν με τις βιολογικές τους οικογένειες και πως πρωταρχική σημασία κατά τη διαδικασία της υιοθεσίας πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Στο πλαίσιο του δικαίου της ΕΕ ή του ΣτΕ δεν προβλέπεται δικαίωμα υιοθεσίας, ωστόσο η διαδικασία υιοθεσίας πρέπει να πληροί ορισμένα κριτήρια ώστε να διασφαλίζεται ότι εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

Η ΕΕ στηρίζει τη μεταρρύθμιση της προστασίας των παιδιών και τη μετάβασή τους από την ιδρυματική φροντίδα σε εξατομικευμένη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας. Η στήριξη επιτυγχάνεται μέσω στοχευμένων επενδύσεων από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ). Γενικότερα, καταβάλλονται προσπάθειες για να εξασφαλιστεί ότι τα χρήματα της ΕΕ χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τις στρατηγικές αποϊδρυματοποίησης και τα σχέδια δράσης σε εθνικό επίπεδο. Στα μέτρα για την προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα στο πλαίσιο της οικογένειας και της κοινότητας, περιλαμβάνονται η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών για ευάλωτες οικογένειες, η τοποθέτηση σε συγγενική οικογένεια, η επανένταξη στην οικογένεια προέλευσης, η τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια και η τεκνοθεσία. Πολλές εθνικές κυβερνήσεις έχουν ήδη επιτύχει σημαντική πρόοδο – σε ορισμένες χώρες ο αριθμός των παιδιών που μεγαλώνουν σε ιδρυματική φροντίδα έχει μειωθεί περισσότερο από 80% την τελευταία δεκαετία (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2020).

Η πανευρωπαϊκή συνεργασία Opening Doors for Europe's Children έχει καλέσει την ΕΕ για τη δημοσιονομική περίοδο 2021-2027 μεταξύ άλλων να συνεχίσει την προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα σε φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας με στοχευμένες επενδύσεις μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων καθώς και να διασφαλίσει ότι τα κονδύλια της ΕΕ χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τις στρατηγικές και τα σχέδια δράσης αποϊδρυματοποίησης σε εθνικό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 . Νομοθετικό πλαίσιο προστασίας παιδιού την Ελλάδα

2.1 Το Ελληνικό Σύνταγμα του 1975/1986/2001/2019

Με το άρθρο 2 §1 του Συντάγματος θεμελιώνεται ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου ως πρωταρχική υποχρέωση της ελληνικής πολιτείας, ενώ με το άρθρο 5§2 ορίζεται ότι όλοι όσοι βρίσκονται εντός της επικράτειας απολαμβάνουν απόλυτης προστασίας της ζωής, της τιμής της ελευθερίας χωρίς διάκριση εθνικότητας , φυλής, γλώσσας , θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων , με μόνες εξαιρέσεις αυτές που προβλέπονται από το διεθνές δίκαιο. Η προστασία αφορά σε ενήλικες και παιδιά και δεν επιτρέπεται οι αλλοδαποί να στερούνται προστασίας Άλλωστε , σχετικά με τα παιδιά σύμφωνα με το άρθρο 2 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του παιδιού θεσπίζεται η αρχή της μη διάκρισης , επομένως ρητά η Πολιτεία οφείλει να μεριμνά για την προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας των ελληνοπαίδων και μη .

Ακολούθως με το άρθρο 21 του Συντάγματος , η εγγύηση της προστασίας της παιδικής και νεανικής ηλικίας προβάλλεται ως πρωταρχική υποχρέωση της ελληνικής πολιτείας ενώ παράλληλα η ανηλικότητα αποτελεί αυτοτελές προστατευόμενο έννομο αγαθό.(Μάνεσης, ΕΝΟΒΕ 8:7) .

Περαιτέρω με τα άρθρο 25§1 «Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους.», με σκοπό την πραγμάτωση την κοινωνική πρόοδο μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη (αρ25§2)

2.2 Ο νόμος 2345/1995 για οργανωμένες υπηρεσίες παροχής προστασίας από φορείς κοινωνικής πρόνοιας.

Με τις διατάξεις του νόμου 2345/1995 ορίζεται η λειτουργία και ο έλεγχος νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού Δικαίου, σωματείων οργανισμών , ιδρυμάτων ενώσεων προσώπων , φορέων Κοινωνικής Αλληλεγγύης και ιδιωτών που παρέχουν οργανωμένες κοινωνικές υπηρεσίες σχετικές με την προστασία παιδιών , ατόμων με αναπηρία, ηλικιωμένων, ανιάτων ή χρονίως πασχόντων ατόμων.

Συγκεκριμένα ορίζονται:

- οι προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία φορέων κοινωνικής πρόνοιας ιδιωτικού δικαίου, ως προς τα εξυπηρετούμενα πρόσωπα και το περιεχόμενο των παρεχόμενων προς αυτά υπηρεσιών και ευκολιών,
- τα θέματα της κατάλληλης διαρρύθμισης των κτιρίων
- το επιτρεπτό ή μη της λειτουργίας τους εκτός αστικού ιστού και οι τυχόν ειδικότερες απαιτήσεις ως προς τα οικοπέδα ή τα γήπεδα εγκατάστασής τους,
- οι υπεύθυνοι για τη σύμφωνα με τον νόμο λειτουργία,
- ο τρόπος άσκησης της εποπτείας και της επιστημονικής αξιολόγησης του έργου τους από τις υπηρεσίες του Υπουργείου και τις οικείες Περιφέρειες,
- τα της συστάσεως και λειτουργίας πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων επιτροπών που αποφαινόμενοι για την καταλληλότητα των χώρων και τις άλλες προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη λήψη άδειας λειτουργίας κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

Με απόφαση του οικείου Περιφερειάρχη ορίζεται σε κάθε περιφερειακή ενότητα ένας (1) τουλάχιστον κοινωνικός λειτουργός ή άλλος κοινωνικός επιστήμονας που υπηρετεί σε αυτή, ως κοινωνικός σύμβουλος, ο οποίος:

- ασκεί επίβλεψη και συνεχή παρακολούθηση των υπηρεσιών που παρέχονται από τους φορείς.
- πραγματοποιεί αυτοψίες στους χώρους των φορέων που υπάγονται στον έλεγχό του, κατ' ελάχιστο μία φορά το εξάμηνο, συντάσσοντας ακολούθως σχετική έκθεση αξιολόγησης για την οργάνωση και λειτουργία κάθε φορέα και για την εν γένει ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Οι ελεγχόμενοι φορείς υποχρεούνται να εφαρμόζουν τις συστάσεις του κοινωνικού συμβούλου και να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα συμμόρφωσης προς τις υποδείξεις των εκθέσεων αξιολόγησης

2.3 Νόμος 4538/2018 Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και υιοθεσίας και άλλες διατάξεις

Με τις διατάξεις του Ν. 4538/2018 επιχειρήθηκε η εισαγωγή ρυθμίσεων που αφορούν στην αναδοχή και την υιοθεσία.

Συγκεκριμένα:

- θεσπίστηκε το Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής - Υιοθεσίας», ως συμβουλευτικό , γνωμοδοτικό όργανο, όπου για πρώτη φορά θεσπίζεται ένα κεντρικό όργανο για τη διευκόλυνση της συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων ,την επίλυση προβλημάτων ερμηνείας του νόμου , την παροχή συμβουλευτικής στους φορείς παιδικής προστασίας και την επίβλεψη της εφαρμογής των ως άνω θεσμών σε επίπεδο επικράτειας
- εισήχθη το Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων, που λειτουργεί στη διαδικτυακή πύλη www.anynet.gr στο οποίο είναι υποχρεωτική η καταγραφή όλων των ανηλίκων που διαβιούν σε όλες τις δομές παιδικής προστασίας ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ
- εισήχθη το Εθνικό Υποψήφιων Ανάδοχων Γονέων, όπου καταχωρούνται όσοι επιθυμούν να υιοθετήσουν ή να γίνουν ανάδοχοι γονείς, με την προϋπόθεση παρακολούθησης προγραμμάτων επιμόρφωσης
- με σκοπό τη μείωση του χρόνου αναμονής και την αποσυμφόρηση των Κοινωνικών Υπηρεσιών του Κράτους , εισήχθη ο θεσμός της διεξαγωγής κοινωνικής έρευνας και η σύνταξη κοινωνικής έκθεσης από πιστοποιημένους κοινωνικούς λειτουργούς του Συνδέσμου Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας
- θεσμοθετήθηκε η Επαγγελματική αναδοχή για παιδιά με χρόνια προβλήματα υγείας και συμπεριφοράς και ο θεσμός της βραχείας αναδοχής
- καθιερώθηκε οικονομική ενίσχυση των ανάδοχων Γονέων

Αξίζει πάντως εδώ να σημειωθεί πως σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας των Πράξεων Υιοθεσίας έτους αναφοράς 2021 από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

οι πράξεις υιοθεσίας του έτους 2021 ανήλθαν σε 184 έναντι 217 το 2020, παρουσιάζοντας μείωση κατά 15,2%

2.4 Νόμος 4837/2021 Πρόληψη και αντιμετώπιση περιστατικών κακοποίησης και παραμέλησης ανηλίκων, Πρόγραμμα «Κυψέλη» για την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών σε βρεφικούς, βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς, διατάξεις.

Με τις διατάξεις του Ν.4837/2021 θεσπίζεται σειρά μέτρων, τα οποία αποσκοπούν στην πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της παιδικής κακοποίησης. Η εξειδίκευση των μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης της παιδικής κακοποίησης μέσω του καθορισμού των αρμόδιων για την εφαρμογή τους φορέων ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου, αφορά την παρακολούθηση της εφαρμογής τους μέσω πληροφοριακού συστήματος, καθώς και της εισαγωγής κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα μέτρα αυτά.

Ειδικότερα προβλέπονται τα εξής :

- Ορισμός υπεύθυνου Προστασίας που υποχρεούνται να γνωστοποιούν χωρίς χρονοτριβή στις αρμόδιες αρχές κάθε περιστατικό κακοποίησης ανηλίκου , οπουδήποτε και αν λαμβάνει χώρα, το οποίο αντιλήφθηκαν με οιοδήποτε τρόπο
- Έννομη προστασία Υπευθύνου Προστασίας Ανηλίκων
- Απαγόρευση πρόσληψης ή η έναρξης απασχόλησης σε Φορείς Παιδικής Προστασίας, δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, προσώπου που έχει καταδικασθεί για συγκεκριμένα αδικήματα που ορίζονται. Η απαγόρευση πέραν του προσωπικού αφορά και τους εθελοντές
- Ενίσχυση δεξιοτήτων του προσωπικού με κάθε πρόσφορο τρόπο
- Κυρώσεις και πρόστιμα σε περιπτώσεις παράβασης

2.5 Κοινή Υπουργική Απόφαση Αριθμ. 40494/2022. Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας μονάδων Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας (ΜοΠΠ) από νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Στο άρθρο 1 του 40494/22 δίνεται ο ορισμός του όρου Μονάδες Παιδικής Προστασίας (ΜοΠΠ). « Οι Μονάδες Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας (ΜοΠΠ)

είναι δομές που παρέχουν προστασία σε παιδιά, τα οποία αποδεδειγμένα στερούνται προσωρινά ή οριστικά οικογενειακού περιβάλλοντος ή τα οποία για το δικό τους συμφέρον δεν δύναται να παραμείνουν σε αυτό και δύναται να λειτουργούν από Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Κατ' εξαίρεση, η διαβίωση στις ανωτέρω Μονάδες δύναται να παρατείνεται μετά την ενηλικίωση των φιλοξενούμενων και μέχρι το 24ο έτος της ηλικίας τους, εφόσον συνεχίζουν τις σπουδές τους, ή κρίνεται από την κοινωνική υπηρεσία της Μονάδας ότι δεν είναι ακόμη έτοιμοι για ανεξάρτητη διαβίωση. Η ανωτέρω απόφαση παράτασης της διαμονής μετά την ενηλικίωση αιτιολογείται ειδικά από τη Μονάδα και περιλαμβάνει σχέδιο αυτονόμησης με βάση τις εξατομικευμένες ανάγκες του φιλοξενούμενου, την προσωπική επιθυμία και προτιμήσεις λαμβάνοντας υπόψη και τις εξελισσόμενες ικανότητες του φιλοξενούμενου.»

Σκοπός των ΜοΠΠ σύμφωνα με το άρθρο 1 § 2 σκοπός των ΜοΠΠ είναι:

α) Η αποκατάσταση των παιδιών σε οικογενειακό περιβάλλον, είτε μέσω της επανασύνδεσής τους με τη βιολογική τους οικογένεια, είτε μέσω των θεσμών της αναδοχής και της υιοθεσίας, ή άλλως μέσω της προετοιμασίας των παιδιών για ανεξάρτητη διαβίωση, ιδίως μέσω της ένταξής τους σε πρόγραμμα ημιαυτόνομης διαβίωσης.

β) Η παροχή στο παιδί της βέλτιστης δυνατής φροντίδας, για όσο χρόνο παραμένει στη Μονάδα, όπως πλήρη φιλοξενία, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, πρόσβαση στην εκπαίδευση, ανάπτυξη δεξιοτήτων, ενθάρρυνση για συμμετοχή σε δραστηριότητες και προετοιμασία για ομαλή ένταξη στην κοινότητα και στην αγορά εργασίας.

Η αποκατάσταση των παιδιών σε οικογενειακό περιβάλλον τίθεται για πρώτη φορά ως στόχος και είναι σε πλήρη εναρμόνιση με τη Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού και την Ευρωπαϊκή νομοθεσία .

Παράλληλα στην §3 του ίδιου άρθρου διακηρύσσεται η αρχή της μη διάκρισης καθώς προβλέπεται ότι η παρεχόμενη φροντίδα γίνεται χωρίς διάκριση ως προς τη φυλή, το φύλο, τη θρησκεία, την υπηκοότητα ή την εθνική καταγωγή, τη γλώσσα, την οικογενειακή κατάσταση, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ηλικία, τυχόν αναπηρία ή/και χρόνια πάθηση ή όποιο άλλο διακριτικό στοιχείο και με σεβασμό στα

δικαιώματα του παιδιού, όπως αυτά ορίζονται από τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και κάθε άλλη συναφή σύμβαση που έχει ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο.

Οι προδιαγραφές λειτουργίας των ΜοΠΠ εντάσσονται στη στρατηγική της αποϊδρυματοποίησης, ήτοι της μετάβασης από το ιδρυματικό μοντέλο προστασίας στην υποστήριξη των οικογενειών και όπου αυτή δεν καθίσταται εφικτή, στην οικογενειακού τύπου εναλλακτική φροντίδα, όπως η αναδοχή, η υιοθεσία και η ημιαυτόνομη διαβίωση για ωφελούμενους άνω των 15 ετών, όπως αυτή διαμορφώνεται με βάση τις αρχές της ισότιμης συμμετοχής, της κοινωνικής ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων, της επιλογής και του ελέγχου ζωής, του δικαιώματος στην οικογενειακή αποκατάσταση και του δικαιώματος υποστήριξης των παιδιών σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά τους. (άρθρο 1 § 4)

Τα επόμενα άρθρα αφορούν στη λειτουργία των ΜοΠΠ

Με το άρθρο 2 καθορίζεται αυστηρά ο αριθμός των φιλοξενούμενων παιδιών από τέσσερα έως είκοσι παιδιά και διακρίνονται 3 ηλικιακές ομάδες :

- Νηπιακή ομάδα με παιδιά 3-5 ετών
- Παιδική ομάδα με παιδιά 6-12 ετών
- Εφηβική ομάδα με παιδιά 13-18 ετών, η οποία χωρίζεται σε δύο υποομάδες α) την προεφηβική με παιδιά 13-15 ετών και β) την εφηβική με παιδιά 16-18 ετών

Τα αδέρφια τοποθετούνται μαζί στην ίδια Μονάδα, χωρίς διάκριση ηλικίας ή φύλου, εκτός εάν από ειδικά αιτιολογημένη απόφαση προκύπτει ότι αυτό αντίκειται στο βέλτιστο συμφέρον τους. Για την τοποθέτηση λαμβάνεται υπόψη η γνώμη των παιδιών ανάλογα με την ηλικία και το βαθμό ωριμότητάς τους.

Παράλληλα εισάγεται για πρώτη φορά η ανάγκη να τεκμηριώνεται από την αδήριτη κοινωνική ανάγκη η λειτουργία της ΜοΠΠ στην προτεινόμενη γεωγραφική ενότητα, ιδίως μέσω τεκμηρίωσης ότι η ανάγκη λειτουργίας της στην προτεινόμενη γεωγραφική ενότητα δεν δύναται να καλυφθεί από υφιστάμενες δομές. Ταυτόχρονα στη Μελέτη Σκοπιμότητας συμπεριλαμβάνεται επίσης έκθεση βιωσιμότητας για την

ίδρυση της Μονάδας, που συνοδεύεται από αναλυτική εκτίμηση του κόστους λειτουργίας της και των πηγών κάλυψής τους, ενώ θα πρέπει η Μονάδα να εγκαθίσταται μέσα σε αστικές περιοχές. (άρθρο 6§1 στοιχείο α)

Τα άρθρα 6,7,8 αφορούν στις Προδιαγραφές Καταλληλότητας Οικοπέδου και Κτιρίου, στη Διαμόρφωση εσωτερικών και εξωτερικών χώρων, στις Προδιαγραφές λειτουργικότητας των κτιρίων. Σε κάθε Μονάδα προβλέπονται χώροι : ύπνου , υγιεινής, δημιουργικής απασχόλησης , μελέτης ,τραπεζαρίας, ανάπαυσης και υγιεινής προσωπικού, κοινωνικής και ψυχολογικής υποστήριξης , αναρρωτηρίου, υποδοχής και επικοινωνίας γονέων και παιδιών καθώς και βοηθητικοί χώροι.

Σύμφωνα με το αρ.9 §1 η τοποθέτηση ενός παιδιού σε ΜοΠΠ αποτελεί έσχατη και προσωρινή λύση και γίνεται όταν έχει αποκλεισθεί κάθε άλλη εναλλακτική οικογενειακού τύπου φροντίδα η οποία προβλέπεται από το Εθνικό Σύστημα Αναδοχών και Υιοθεσιών. Η τοποθέτηση ενός παιδιού σε ΜοΠΠ γίνεται με εισαγγελική διάταξη, βάσει του άρθρου 1532 του Αστικού Κώδικα, όταν:

α) μετά από έρευνα συνθηκών διαβίωσης από τις αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες κρίνεται ότι η απομάκρυνσή του παιδιού από την οικογένεια του εξυπηρετεί στην τρέχουσα συγκυρία το βέλτιστο συμφέρον του β) το παιδί βρίσκεται σε νοσοκομείο της χώρας λόγω απομάκρυνσης ή εγκατάλειψης από τη βιολογική οικογένεια. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να έχει εξαντληθεί η δυνατότητα άμεσης τοποθέτησης του παιδιού σε ανάδοχη οικογένεια.

Η τοποθέτηση ενός παιδιού σε ΜοΠΠ γίνεται, αφού πρώτα έχει εξεταστεί η πιθανότητα τοποθέτησης σε μονάδα ΝΠΔΔ και έχει ληφθεί έγγραφη και αιτιολογημένη αρνητική απάντηση

Η ΜοΠΠ που αναλαμβάνει την προστασία του παιδιού έχει την ευθύνη σύνταξης, οριστικοποίησης, καταχώρησης στο Ειδικό Μητρώο Ανηλίκων και επικαιροποίησης του Ατομικού Σχεδίου Οικογενειακής Αποκατάστασης (ΑΣΟΑ) του παιδιού μέσα στο χρονικό διάστημα που ορίζει ο νόμος.(αρ 10§1)

Η Μονάδα, αμέσως μετά την τοποθέτηση του παιδιού, προβαίνει σε παρεμβάσεις για άμεση επιστροφή του παιδιού στη βιολογική οικογένεια και εάν αυτό αποκλείεται αναζητείται η οικογενειακή αποκατάσταση του παιδιού μέσω του θεσμού της αναδοχής/ή της υιοθεσίας. Η ΜοΠΠ που αναλαμβάνει την προστασία του παιδιού

έχει την ευθύνη εκπόνησης Ατομικού Σχεδίου Φροντίδας (ΑΣΦ), στο οποίο θα πρέπει να αποτυπώνονται το σύνολο των ενεργειών που θα διασφαλίζουν την ασφαλή σωματική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του παιδιού για όσο διάστημα παραμένει στην Μονάδα. Στο ΑΣΦ αποτυπώνονται οι ανάγκες και οι απαραίτητες ενέργειες για την κάλυψη τους εξατομικευμένα για κάθε παιδί, ειδικότερα για :

- την προώθηση της υγείας,
- την διασφάλιση της ομαλής ανάπτυξης του παιδιού, και την ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω ειδικών θεραπειών, όπως λογοθεραπεία, ψυχοθεραπεία ή/και εργοθεραπεία, την υποστήριξη των εκπαιδευτικών αναγκών του παιδιού,
- τη λήψη υπόψη ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που σχετίζονται με την ταυτότητα του παιδιού (το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τη θρησκεία, τη γλώσσα και την καταγωγή),
- την υποστήριξη της επικοινωνίας του παιδιού με τους φυσικούς του γονείς, με τα αδέρφια του καθώς και με κάθε άλλο πρόσωπο του οικογενειακού, συγγενικού ή φιλικού περιβάλλοντός του,
- την ενίσχυση των συγκεκριμένων ενδιαφερόντων του παιδιού, ενδεικτικά στη βάση της εκτίμησης της κοινωνικότητας του

Οι ΜοΠΠ υποχρεούνται:

- Να φροντίζουν για υγιεινή και ασφαλή παραμονή των παιδιών στη Μονάδα και να παρέχουν πλήρη φιλοξενία, στέγη, τροφή, ένδυση, εκπαιδευτικό υλικό, πολιτιστικές, αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες προσαρμοσμένες στην ηλικία τους καθώς και στις εξατομικευμένες ανάγκες τους, όπως αυτές αποτυπώνονται στο ΑΣΟΑ και στο ΑΣΦ του κάθε παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις, επιθυμίες και προτιμήσεις κάθε παιδιού.
- Να εξασφαλίζουν πλήρη ιατροφαρμακευτική φροντίδα και πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας
- Να διασφαλίζουν την απρόσκοπτη πρόσβαση του παιδιού σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

- Να μεριμνούν για τον επαγγελματικό προσανατολισμό των παιδιών και ιδιαίτερα των εφήβων, καθώς και για την επαγγελματική τους κατάρτιση
- Να δίνουν την ευκαιρία στους εφήβους και νεαρούς ενήλικες που φιλοξενούν, να καλλιεργήσουν την ικανότητα αυτόνομης διαβίωσης, τόσο στην καθημερινότητά τους όσο και σε ειδικές συνθήκες, ειδικότερα μέσα από συγκεκριμένες ατομικές και συλλογικές δράσεις
- Να δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να συμμετέχουν σε δραστηριότητες πολιτιστικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές ή αθλητικές που διενεργούνται έξω από το χώρο της Μονάδας
- Να διευκολύνουν την επικοινωνία των παιδιών μέσω της διερμηνείας και να καλύπτουν τις ιδιαίτερες πολιτισμικές ανάγκες παιδιών από διαφορετικές χώρες ή μειονοτικές ομάδες
- Να κρατούν ανοιχτή τη δομή φιλοξενίας σε φίλους και συμμαθητές των φιλοξενούμενων, καθώς και σε συγγενικά και άλλα πρόσωπα, με τα οποία τα παιδιά διατηρούν επικοινωνία
- Να παρέχουν σε κάθε παιδί εβδομαδιαίο βοήθημα (μικροποσό), ανάλογα με την ηλικία και τις ανάγκες του.
- Να μεριμνούν για την έκδοση των νομιμοποιητικών εγγράφων των παιδιών και τις απαιτούμενες ενέργειες για το νομικό καθεστώς των παιδιών
- Να μεριμνούν για την έκδοση και επικαιροποίηση της πιστοποίησης ΚΕΠΑ, για τις περιπτώσεις παιδιών με αναπηρία όπου αυτό προβλέπεται.
- Να προστατεύουν την ιδιωτική ζωή των παιδιών από κάθε αντιδεοντολογική προβολή ή χρήση της εικόνας τους από τα ΜΜΕ όπως ορίζει ο νόμος.
- Να διασφαλίζουν το δικαίωμα ενημέρωσης, συμμετοχής και έκφρασης της γνώμης των παιδιών για θέματα που τα αφορούν ανάλογα με την ωριμότητα και την ηλικία τους.
- Να εκπονούν ολοκληρωμένο σχέδιο αποϊδρυματοποίησης με βάση την ατομική αξιολόγηση των παιδιών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους

- Να συστήνουν και λειτουργούν Διεπιστημονική Ομάδα, που θα συνέρχεται τουλάχιστον μία φορά ανά δεκαπενθήμερο, με σκοπό τη συζήτηση και τη γνωμοδότηση επί θεμάτων που αφορούν τους φιλοξενούμενους και την αποκατάστασή τους καθώς και ζητήματα της καθημερινότητας των φιλοξενούμενων.
- να μεριμνούν για την πρόληψη και την έγκαιρη αντιμετώπιση περιστατικών κακοποίησης ή παραμέλησης των ανηλίκων που τελούν υπό την προστασία τους. Για το λόγο αυτό σε κάθε Μονάδα ορίζεται ο Υπεύθυνος Παιδικής Προστασίας, ο οποίος είναι αποδέκτης των αναφορών κακοποίησης και έχει την ευθύνη να ενημερώνει άμεσα τις αρμόδιες αρχές και τη Διοίκηση της Μονάδας όπως ορίζει ο νόμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η ιδρυματική φροντίδα στην Ελλάδα

"...θα μεγαλώσει, όπου είναι δυνατόν, με την ευθύνη και τη φροντίδα των γονέων του και πάντοτε σε μια ατμόσφαιρα στοργής, ηθικής και υλικής ασφάλειας... "

Διακήρυξη του Ο.Η.Ε., αρχή 6η, 20 Νοεμβρίου 1956.

Και εάν δεν είναι δυνατόν;

Η αρχή συνεχίζει: "Η κοινωνία και οι Δημόσιες Υπηρεσίες θα έχουν το καθήκον να παρέχουν ιδιαίτερη φροντίδα στα παιδιά χωρίς οικογένεια και στα παιδιά που δεν έχουν επαρκή μέσα συντηρήσεως".

3.1 Αιτίες απομάκρυνσης ανηλίκων από το οικογενειακό τους περιβάλλον

Ένα παιδί δύναται να κληθεί να αποχωριστεί τη φυσική του οικογένεια μόνιμα ή προσωρινά. Στις καταστάσεις αυτές , όπου το παιδί δεν φροντίζεται από τους φυσικούς του γονείς καθώς δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα , το παιδί ζει σε ένα διαφορετικό πλαίσιο από αυτό της φυσικής του οικογένειας , το οποίο περιγράφεται από τον όρο «σε φροντίδα» (in care). Πρόκειται για μια νόμιμη κατάσταση όπου η επιμέλεια των γονέων αφαιρείται ή περιορίζεται για κάποιο χρονικό διάστημα και ανατίθεται αλλού. Σύμφωνα με τη Unicef «όλα τα παιδιά που δε ζουν με έναν τουλάχιστον από τους γονείς τους , για οποιοδήποτε λόγο και κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες» χαρακτηρίζονται παιδιά χωρίς γονική φροντίδα .

Προβλήματα οικονομικά και κατοικίας, επικίνδυνη παραμέληση, σωματική συναισθηματική και σεξουαλική κακοποίηση, φυλάκιση γονέων, ψυχική ασθένεια, άγαμη μητρότητα, σοβαρή δυσλειτουργικότητα των γονέων κ.ά. είναι λόγοι που στερούν από πολλά παιδιά τη δυνατότητα να μεγαλώσουν με τη φροντίδα των φυσικών γονέων τους και κάτω από την προστασία μιας υγιούς οικογενειακής στέγης.

Κατά τον Γεωργιάδη (στο Αμπατζόγλου,2002:237-238) οι λόγοι εξαιτίας των οποίων τα παιδιά τίθενται σε εξω-οικογενειακά πλαίσια φροντίδας είναι:

- Τα κοινωνικά προβλήματα όπως η εκτός γάμου γέννηση , σοβαρά οικονομικά προβλήματα, φυλάκιση γονέων , θάνατος γονέων , διαζύγιο, μετανάστευση , εγκατάλειψη από φυσικούς γονείς κλπ
- Οι νομικοί λόγοι προστασίας των παιδιών από γονείς που κακοποιούν ή παραμελούν τα παιδιά τους ,κατόπιν εισαγγελικής παρέμβασης ή εξαιτίας παραβατικής συμπεριφοράς παιδιών και εφήβων , ως αποτέλεσμα ψυχικού προβλήματος ως θεραπευτικό μέτρο
- Ιατρικοί λόγοι , όπως σοβαρή σωματική ή ψυχική ασθένεια

Οι τύποι κακοποίησης – παραμέλησης παιδιών είναι :

- Η παραμέληση που περιλαμβάνει «τόσο μεμονωμένα περιστατικά, όσο και ένα πρότυπο διαρκούς αποτυχίας του γονέα ή άλλου μέλους της οικογένειας να φροντίσει –τουλάχιστον στις περιπτώσεις που ο γονέας είναι σε θέση να το κάνει– έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω τομείς ανάπτυξης και ευημερίας του παιδιού: υγεία, εκπαίδευση, συναισθηματική ανάπτυξη, διατροφή, στέγη και ασφαλείς συνθήκες διαβίωσης. Οι γονείς των παραμελημένων παιδιών δεν είναι απαραίτητα φτωχοί, αντίθετα, μπορεί να είναι οικονομικά ευκατάστατοι. Η παραμέληση δεν πρέπει να συγχέεται με την ένδεια πόρων της οικογένειας, αντιθέτως αναπαριστά ως επί το πλείστον μια συμπεριφορά αποστέρησης υφιστάμενων πόρων και δυνατοτήτων από τους γονείς/φροντιστές προς το παιδί.
- Η σωματική κακοποίηση ενός παιδιού ορίζεται ως η χρήση σωματικής βίας σε βάρος ενός παιδιού, η οποία έχει ως αποτέλεσμα – ή έχει υψηλή πιθανότητα να έχει ως αποτέλεσμα- τη βλάβη στην υγεία του παιδιού στην επιβίωση, την ανάπτυξη ή την αξιοπρέπειά του. Η σωματική βία περιλαμβάνει πρακτικές

όπως τα χτυπήματα, τις κλωτσιές, το ταρακούνημα, το δάγκωμα, το στραγγαλισμό, το κάψιμο, τη δηλητηρίαση και την πρόκληση ασφυξίας. Πολλές φορές η σωματική βία που λαμβάνει χώρα στο σπίτι ασκείται σε βάρος των παιδιών ως τιμωρία ή επιβολή υπερβολικά αυστηρής πειθαρχίας».

- Σεξουαλική κακοποίηση θεωρείται η συμμετοχή ή η έκθεση παιδιών σε πράξεις σεξουαλικού περιεχομένου, υποκινούμενες από ενήλικα και μάλιστα συνήθως με πρόσωπο που έχει σχέση φροντίδας ή οικειότητας με το παιδί, οι οποίες έχουν ως σκοπό τη σεξουαλική διέγερση ή/και την ικανοποίηση του ενήλικα. Μορφές της είναι η εκπόρνευση, οι θωπίες, η αιμομιξία, ο βιασμός (Κουτσούκου, 2013: 236).
- Η συναισθηματική-ψυχολογική κακοποίηση περιλαμβάνει «τόσο μεμονωμένα περιστατικά όσο και ένα πρότυπο διαρκούς αποτυχίας του γονέα ή φροντιστή να παράσχει στο παιδί ένα περιβάλλον αναπτυξιακά κατάλληλο και υποστηρικτικό, εφαρμόζοντας πρακτικές που έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στη συναισθηματική υγεία και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού. Τέτοιες πρακτικές είναι: ο περιορισμός των κινήσεων του παιδιού, η ταπείνωσή του, η χρήση κατηγοριών, απειλών και εκφοβισμών, η διάκριση εις βάρος του ή η γελοιοποίησή του και άλλες μη σωματικές μορφές απόρριψης ή εχθρικής αντιμετώπισης» (Αβραμικά, Μ., Λαφαζάνη, Π., & Στεφανούση, Ε. 2013:146-151) . Σύμφωνα με την Παναγοπούλου (2007) ορίζεται ως «τραυματισμός της ψυχολογικής υπόστασης και της συναισθηματικής σταθερότητας του παιδιού, όπως αυτός τεκμηριώνεται από μια εμφανή και ουσιαστική αλλαγή στη συμπεριφορά, τη συναισθηματική ανταπόκριση, ή την επίγνωση ή εκδηλώνεται ως άγχος, κατάθλιψη, απόσυρση ή επιθετική συμπεριφορά»

Από έρευνα που διεξήχθη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, (Hamilton, Giachritsis & Browne, 2012) τα επίσημα κυβερνητικά στοιχεία έδειξαν ότι:

- 23.099 παιδιά στην Ε.Ε μικρότερα των τριών ετών ήταν τοποθετημένα σε Κέντρα Παιδικής Φροντίδας για περισσότερους από τρεις μήνες χωρίς γονέα σε 31 χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- Σε χώρες της ΕΕ, περισσότερα από τα δύο τρίτα αφορούν θέματα παιδικής κακοποίησης, το ένα τρίτο αφορά εγκατάλειψη παιδιών και το ένα τέταρτο η αναπηρία.

- πολλές «δυτικές» Ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. Βέλγιο, Φινλανδία, Ισπανία, Ολλανδία, Πορτογαλία και Γαλλία) είχαν επίσης υψηλά ποσοστά πολύ μικρών παιδιών σε Κέντρα Παιδικής Φροντίδας.
- Η Νορβηγία, η Ισλανδία, η Σλοβενία και το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελούν τις λίγες χώρες που είχαν μια επιτυχημένη πολιτική για την παροχή ανάδοχων οικογενειών σε όλα τα μικρά παιδιά αντί να τα εντάσσουν σε Πλαίσια Παιδικής Προστασίας.
- πολλές χώρες (π.χ. Πορτογαλία, Ουγγαρία) δεν είχαν ή εξακολουθούσαν να αναπτύσσουν εναλλακτικά συστήματα φροντίδας, όπως οι αναδοχές.
- Αν και η φροντίδα στα Κέντρα Παιδικής Μέριμνας είναι πιο δαπανηρή και για τα παιδιά με ή και χωρίς αναπηρία, το ένα τρίτο των χωρών στην Ευρώπη τοποθετούν περισσότερα μωρά και μικρά παιδιά σε Κέντρα Παιδικής Μέριμνας παρά σε ανάδοχες οικογένειες ή σε συγγενικό περιβάλλον
- σε όλα τα Πλαίσια Παιδικής Προστασίας σε όλη την Ευρώπη, κυριαρχούσε η σωματική φροντίδα του παιδιού, ενώ οι κοινωνικές και συναισθηματικές ανάγκες υπολείπονται ενώ παράλληλα δίνονται λίγες ευκαιρίες για τακτική ατομική φροντίδα.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης αφενός οι λόγοι για τους οποίους τα μωρά και νήπια απομακρύνονται από τους γονείς τους εξαρχής αφετέρου η ερμηνεία των αιτιών όπου κάποιοι γονείς νιώθουν αδύναμοι ή ανίκανοι να φροντίσουν τα παιδιά τους, ώστε να οδηγούνται στην απόφαση να τα εγκαταλείψουν αφήνοντάς τα σε Κέντρα Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας. Πολλοί από τους γονείς που αφήνουν τη φροντίδα των παιδιών τους σε τέτοια Κέντρα, αδιαφορούν για τους όρους της υιοθεσίας και της αναδοχής, υποστηρίζοντας ότι θεωρούν αφενός ότι οι εργαζόμενοι εκεί είναι άρτια εκπαιδευμένοι να φροντίσουν τα παιδιά τους, σε σύγκριση με άλλους γονείς, αφετέρου πως η δουλειά τους ελέγχεται. (Γανιάρη, 1992). Ωστόσο υπάρχουν και άλλοι λόγοι που μπορεί να οδηγήσουν στην εγκατάλειψη με εξέχοντα την οικονομική ένδεια. Στην Ελλάδα το μεγαλύτερο πρόβλημα κατά το 2014 ήταν η ανεργία με αποτέλεσμα τόσο το βιοτικό επίπεδο όσο και η ενδοοικογενειακή υποστήριξη να μειωθεί Το 2014 η ανεργία ήταν το επικρατέστερο πρόβλημα στον Ελλαδικό χώρο. (Petsemidou 2013: 194)

Ασφαλώς και στις περιπτώσεις όπου η απομάκρυνση από το οικείο περιβάλλον κρίνεται απαραίτητη για λόγους κακοποίησης ή/και παραμέλησης υπάρχει η ηθική υποχρέωση η υποκατάστατη φροντίδα να είναι το δυνατόν λιγότερο επιζήμια και να αποτελέσει μια επανορθωτική κατά το δυνατόν εμπειρία για τα κακοποιημένα και παραμελημένα παιδιά

3.2 Φορείς για την προστασία του παιδιού στην Ελλάδα

Οι κρατικοί φορείς και οργανισμοί, οι οποίοι έχουν αναλάβει την εφαρμογή των νόμων αλλά και την άσκηση στην πράξη των διατάξεων, που προστατεύουν το παιδί είναι:

- Ο Συνήγορος του Παιδιού, που αποτελεί το βασικό διαμεσολαβητή σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων κάποιου παιδιού ή παιδιών, διενεργώντας τα απαραίτητα για την υπεράσπιση και την προστασία τους. Επίσης στις αρμοδιότητές του υπάγεται η ενημέρωση του κοινού προωθώντας στην πράξη τη γνώση για τις σχετικές νομοθεσίες μέσω δράσεων και άλλων οδών. Ο Συνήγορος του παιδιού λειτουργεί ως εξής: Κατόπιν αναφορών προτείνει τρόπους επίλυσης του εκάστοτε προβλήματος καθώς και κάθε αναγκαίο μέτρο για την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού. Σημειώνεται πως ο συνήγορος του παιδιού δεν αναλαμβάνει τον ρόλο του εισαγγελέα. Ο Συνήγορος μπορεί να συνεργαστεί με δημόσιες υπηρεσίες ή άλλους φορείς, όπως η πρόνοια, οι δομές ψυχικής υγείας, οι δομές φιλοξενίας.
- Η Πρόνοια, η οποία ανήκει και υπάγεται στον Συνήγορο του παιδιού, ωστόσο χρήζει ξεχωριστής αναφοράς καθώς η σημασία του είναι εξαιρετικά μεγάλη και φέρει το κύριο βάρος των πρακτικών για την προστασία των παιδιών και την πρόνοια για το παρόν και το μέλλον τους.
- Οι εισαγγελείς Ανηλίκων , οι ανώτεροι κρατικοί λειτουργοί με ευρεία ανεξαρτησία και αρμοδιότητες για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, την τήρηση της τάξης και την προάσπιση της αξιοπρέπειας και της ασφάλειας του πολίτη και έργο του είναι η διαχείριση των ιδιαιτεροτήτων των ανηλίκων μιας και το νομοθετικό πλαίσιο που τους αφορά είναι διακριτό από αυτό, στο οποίο εμπίπτουν οι ενήλικες.

Τα εξω-οικογενειακά πλαίσια φροντίδας μπορούν να είναι:

- Οι Μονάδες Παιδικής προστασίας
- Οι οικογένειες που τεκνοθετούν
- Ανάδοχες οικογένειες

Συγκεκριμένα για την πρώτη κατηγορία η περίθαλψη παιδιών στη Ελλάδα υλοποιείται μέσω του δικτύου Κοινωνικής πρόνοιας και φορέων υπό την εποπτεία του κράτους και στοχεύει στην κάλυψη βασικών αναγκών όπως η σίτιση, η ένδυση, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η εκπαίδευση και γενικά η κοινωνική προστασία και αποκατάσταση ανηλίκων προέρχονται από ανεπαρκές ή επικίνδυνο οικογενειακό περιβάλλον και είναι θύματα κακοποίησης ή παραμέλησης. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες προέρχονται από:

(α) Φορείς Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Οι φορείς αυτοί είναι εθελοντικού χαρακτήρα και λειτουργούν ως σπίτια φιλοξενίας, παιδικά χωριά, ορφανοτροφεία κ.λπ.

(β) Δημοτικά Νομικά Πρόσωπα

(γ) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τις περιφερειακές του υπηρεσίες

(δ) Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας εκκλησιαστικής πρωτοβουλίας που χρηματοδοτούνται από εκκλησιαστικά έσοδα

Πολλά κρατικά ιδρύματα, «Κέντρα Παιδικής Μέριμνας», βρίσκονται σε όλη την χώρα. Από τις σημαντικότερες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι ο Σύλλογος «Το Χαμόγελο του Παιδιού», οι Σύλλογοι «Παιδικά Χωριά SOS», που έχουν πολλούς ξενώνες σε όλη την Ελλάδα. Τα περισσότερα Πλαίσια Παιδικής Προστασίας είναι χωρισμένα κατά φύλο και ηλικία των παιδιών που φιλοξενούν. Ελάχιστες είναι οι Μονάδες Παιδικής Προστασίας που δέχονται παιδιά όλων των ηλικιών όπου σε αυτές τις περιπτώσεις δεν υπάρχει διαχωρισμός του φύλου και έτσι αποφεύγεται ο διαχωρισμός των αδερφιών.

Εδώ αξίζει να σημειωθεί πως η επάρκεια της υποδομής και του εξοπλισμού των μονάδων αποτιμάται ότι είναι ικανοποιητική, ενώ εμφανίζεται να είναι καλύτερη σε αυτά που λειτουργούν με τη μορφή των ΝΠΔ, σύμφωνα με τις απαντήσεις των

ερωτώμενων στην έρευνα που διενέργησε το ΕΚΚΕ.(Μπαλούρδος, Πετράκη, Σαρρή, 2022:164)

3.3 Η Ιδρυματοποίηση

Ο βασικός στόχος των υπηρεσιών παιδικής προστασίας, μετά την απομάκρυνση του παιδιού από την οικογένειά του, είναι να γίνουν όλες οι απαραίτητες ενέργειες ώστε επανενωθεί το παιδί με την οικογένειά του εφόσον η προσπάθεια αντιμετώπισης της κρίσης στην οικογένεια είναι επιτυχής . Δεν είναι λίγες ωστόσο οι περιπτώσεις στις οποίες είτε επειδή οι γονείς δεν επιθυμούν είτε δεν μπορούν να αναλάβουν την επιμέλεια των παιδιών τους , παιδιά παραμένουν υπό την προστασία του κράτους για μεγάλη χρονική διάρκεια..Έρευνες δείχνουν πως συνήθως η μη επιστροφή στην οικογένεια εντός 18 μηνών από την απομάκρυνση ελαχιστοποιεί τις πιθανότητες επανένωσης , ενώ μετά την πάροδο δύο ετών σε ιδρυματική φροντίδα, ελάχιστα είναι τα παιδιά που επιστρέφουν στη φυσική οικογένεια (Γκρέκου, 2017: 18). Στο παρόν αν και είναι καθολικά αποδεκτό πως η ιδρυματική φροντίδα οφείλει να αποτελεί την έσχατη των επιλογών, ωστόσο χιλιάδες παιδιών παραμένουν σε ιδρύματα συχνά μέχρι την ενηλικίωσή τους.

Ο ορισμός που προτείνει η οργάνωση Eurochild για τα ιδρύματα για παιδιά είναι «(συχνά μεγάλες) στεγαστικές δομές που δεν έχουν χτιστεί με βάση τις ανάγκες του παιδιού ούτε προσεγγίζουν μια οικογενειακή κατάσταση, και παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά που είναι τυπικά της ιδρυματικής κουλτούρας (αποπροσωποποίηση, αυστηρή ρουτίνα, ομαδική μεταχείριση, κοινωνική απόσταση, εξάρτηση, έλλειψη λογοδοσίας κ.λπ.)». (Ευρωπαϊκή Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας ,2012)

Ο θεσμός των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας βασίζεται στην εξυπηρέτηση της ανάγκης της έλλειψης οικογενειακού περιβάλλοντος. Ο όρος «ίδρυμα παιδικής προστασίας» αποτελεί τον όρο «ομπρέλα» για όλες τις δομές που ανήκουν σε ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ , όπου διαμένουν παιδιά, χωρίς τους γονείς τους. Στους στόχους τους περιλαμβάνονται η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών που φιλοξενούν, η συναισθηματική τους ευημερία με τελικό σκοπό την εξασφάλιση συνθηκών, οι οποίες θα προσομοιάζουν τις συνθήκες της φυσικής οικογένειας στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Σύμφωνα με την Κοϊντόση η ιδρυματική φροντίδα καλύπτει πρωτίστως τις ανάγκες των παιδιών σε στέγαση, τροφή, ένδυση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη,

διαπαιδαγώγηση και εκπαίδευση (2019:13). Ωστόσο, η ιδρυματική φροντίδα παραμένει η έσχατη λύση και προτιμάται μόνο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες υπάρχει αδιέξοδος ως προς την εφαρμογή άλλων μέτρων φροντίδας. Η ιδρυματική φροντίδα δεν προσομοιάζει της γονεϊκής σχέσης αφού οργανώνεται στη βάση ενός προγράμματος τυποποιημένης καθημερινότητας για τα παιδιά και μιας περισσότερο επαγγελματικής σχέσης μεταξύ παιδιών και προσωπικού, ενώ παράλληλα είναι δύσκολο οι φροντιστές να αποτελέσουν πρόσωπα συναισθηματικής αναφοράς για τα παιδιά. Οι ανήλικοι που μεγαλώνουν σε πλαίσια ιδρυματικής φροντίδας, χωρίς γονέα, για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών θεωρούνται ιδρυματοποιημένα παιδιά (Browne, 2009). Το δικαίωμα της πλήρους ανάπτυξης του δυναμικού του κάθε παιδιού ξεχωριστά είναι εξαιρετικά δύσκολο να ολοκληρωθεί στη βάση κυρίως των πρακτικών περιορισμών που επιβάλλονται από τη λειτουργία των ιδρυμάτων και της έλλειψης ιδιωτικότητας. Η φροντίδα που παρέχεται σε αυτές τις περιπτώσεις δεν είναι δυνατό να προσαρμοστεί στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε παιδιού, συχνά και λόγω του ανεπαρκούς σε αριθμό προσωπικού.

Τα δεδομένα που προκύπτουν σε περισσότερα από 50 χρόνια ερευνών θεωρούνται επαρκή καταδεικνύοντας το συμπέρασμα πως η ιδρυματική φροντίδα είναι ανεπαρκής και συχνά επιζήμια για την ανάπτυξη των νέων παιδιών σε διανοητικό, συναισθηματικό, συμπεριφορικό και κοινωνικό επίπεδο (Bowlby, 1951; Dennis & Najarian, 1957; Marcovitch et al., 1997; Provence & Lipton, 1962; Rutter, 1998; Wolkind, 1974). Για παράδειγμα, τα μικρά παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα, έχουν μειωμένες διανοητικές, κοινωνικές και συμπεριφορικές ικανότητες σε σύγκριση με παιδιά που μεγαλώνουν σε οικογενειακό περιβάλλον (Csáky, 2009). Εν τούτοις, και παρά τι γεγονός πως η αναδοχή και η τεκνοθεσία προκρίνονται ως οι βέλτιστες επιλογές, πολύ συχνά παιδιά τοποθετούνται σε ιδρυματική φροντίδα. (Carter, 2005; Johnson, Browne & Hamilton-Giachritsis, 2006)

Η διαδικασία που κατά κανόνα ακολουθείται για την απομάκρυνση ενός παιδιού από τη φυσική του οικογένεια και την τοποθέτησή του σε ιδρυματική φροντίδα, κατόπιν καταγγελίας, είναι η διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας από τις κατά τόπους κοινωνικές υπηρεσίες κατόπιν εισαγγελικής εντολής. Σύμφωνα με την Ειδική Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη, «η προσέγγιση που ακολουθείται από κάθε Εισαγγελία είναι διαφορετική γιατί αφενός η διαδικασία αυτή δεν διέπεται από ενιαίο πρωτόκολλο και κανόνες για όλες τις εισαγγελίες και αφετέρου, δεν λειτουργούν οι θεσμικά

προβλεπόμενες κοινωνικές υπηρεσίες στα Πρωτοδικεία, που θα βρίσκονταν σε στενή επικοινωνία και συνεργασία με τις Εισαγγελίες, για την υποστήριξη του εξαιρετικά απαιτητικού και δύσκολου έργου τους». Ταυτόχρονα μείζον πρόβλημα αποτελεί η σε μεγάλο βαθμό υποστελέχωση των κοινωνικών υπηρεσιών των ΟΤΑ, οι οποίες επιπλέον δεν διαθέτουν ένα σαφές και επαρκές θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων σε σχέση με την παιδική προστασία και την υποστήριξη των οικογενειών με σύνθετα ψυχοκοινωνικά προβλήματα (Συνήγορος του Πολίτη, 2020).

Η Ειδική Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη επισημαίνει ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες που είναι επαρκώς και κατάλληλα στελεχωμένες μπορούν να συμβάλουν αφενός στην υποστήριξη των οικογενειών και αφετέρου στην ανάπτυξη του θεσμού της αναδοχής ώστε να γίνει ομαλά η μετάβαση της φροντίδας από το ίδρυμα στην κοινότητα. Χωρίς τα κατάλληλα εφόδια, από άποψη ανθρώπινου δυναμικού, επιστημονικής επάρκειας, πρωτοκόλλων και πόρων, η απλή ύπαρξη κοινωνικών υπηρεσιών σε όλη την επικράτεια και η εισαγωγή νομοθεσίας για την διεύρυνση των υποχρεώσεων και αρμοδιοτήτων τους δεν μπορούν να διασφαλίσουν την παιδική προστασία στην κοινότητα (Συνήγορος του Πολίτη, 2020: 13). «Η διερεύνηση εκ μέρους των υπηρεσιών έχει κομβική σημασία για την εξέλιξη της εκάστοτε υπόθεσης, με σκοπό πάντα την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών. Η έλλειψη ενιαίων κανόνων, πρακτικών και σχετικής επιμόρφωσης μπορεί να οδηγήσει σε ανεπαρκείς ή εσφαλμένες προσεγγίσεις εκ μέρους επαγγελματιών του πεδίου (π.χ. διερεύνηση χωρίς ακρόαση του παιδιού), ή σε μια διεκπεραιωτική διαχείριση της υπόθεσης, που τελικά δεν εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Η πορεία της γνωστικής, συναισθηματικής, κοινωνικής, σωματικής αλλά και ψυχολογικής ανάπτυξης των ανηλίκων έχει αποτελέσει αντικείμενο ερευνών, στο πλαίσιο της συζήτησης, αν η ιδρυματική φροντίδα είναι μια επαρκής υποκατάστατη λύση για τα παιδιά που στερούνται τους γονείς τους. Στην πράξη, η ανεύρεση θέσης, για την εισαγωγή των παιδιών σε δομές κλειστής φροντίδας, συχνά επαφίεται στις κοινωνικές υπηρεσίες των νοσοκομείων, όπου αυτά φιλοξενούνται προσωρινά μετά την απομάκρυνση από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Ωστόσο, οι υπηρεσίες αυτές, εξ αντικειμένου, δεν έχουν γνώση των συνθηκών ζωής και αναγκών κάθε παιδιού, ούτε είναι σε θέση να προβούν σε ενδελεχή αξιολόγηση της κατάστασης και διερεύνηση των επιλογών, για τον προσδιορισμό του βέλτιστου συμφέροντος και την ανεύρεση της κατάλληλης λύσης εναλλακτικής φροντίδας. Κατά συνέπεια, η τοποθέτηση των παιδιών σε δομές

κλειστής φροντίδας γίνεται με τρόπο καθαρά διεκπεραιωτικό, με κύριο κριτήριο την ύπαρξη θέσης και τη συναίνεση του ιδρύματος στην εισαγωγή ενός παιδιού, χωρίς περαιτέρω εξέταση της καταλληλότητας και της επάρκειας μιας δομής για την κάλυψη των εξατομικευμένων αναγκών του» (Συνήγορος του Πολίτη, 2020: 14).

Η έλλειψη ξενώνων υποδοχής ή πρόβλεψης για άμεση αναδοχή όσων παιδιών απομακρύνονται από τη φυσική τους οικογένεια για λόγους κακοποίησης παραμέλησης ή άλλων σοβαρών προβλημάτων αποτελεί ένα σημαντικό κενό στο πλαίσιο της παιδικής προστασίας στην Ελλάδα. Τα παιδιά αυτά ενώ δεν χρήζουν νοσηλείας, κα μάλιστα βρίσκονται σε μια πολύ δύσκολη στιγμή της ζωής τους, εισάγονται και παραμένουν, συχνά για μεγάλα χρονικά διαστήματα, στοιβαγμένα σε παιδιατρικές ή παιδοψυχιατρικές κλινικές, ή ακόμη και σε μονάδες ενηλίκων γενικών νοσοκομείων, οι οποίες, όπως είναι λογικό, αποτυγχάνουν να υποστηρίξουν και να καλύψουν τις σύνθετες ανάγκες αυτών των παιδιών μέχρι τη στιγμή κατά την οποία θα καταστεί εφικτή η λήψη απόφασης από τον εισαγγελέα για την ανάθεση της επιμέλειας και της φροντίδας τους, που συνήθως αφορά την τοποθέτησή τους σε ίδρυμα. Η υπερπλήρωση των δημόσιων και ιδιωτικών ιδρυμάτων που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, έχει ως αποτέλεσμα οι εισαγγελείς να αντιμετωπίζουν αντικειμενικές δυσκολίες ως προς την τοποθέτηση των παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο όσο παραμένουν στο οικογενειακό τους περιβάλλον σε εξω-οικογενειακή φροντίδα. Συνεπώς αυξάνεται ο ενδιάμεσος χρόνος παραμονής τους σε νοσοκομειακό περιβάλλον και τα παιδιά τραυματίζονται εκ νέου. Συγκεκριμένα για τα εγκαταλελειμμένα ή με ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον βρέφη λόγω της έλλειψης θέσεων, η παραμονή τους στα νοσοκομεία παιδιών αγγίζει μέχρι και οκτώ μήνες μετά την γέννησή τους, παρά το γεγονός ότι η παραμονή των βρεφών για τους πρώτους πιο δύσκολους μήνες της ζωής τους στο ακατάλληλο περιβάλλον των μονάδων νεογνών, δεν συμβάλλει στην ομαλή ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη.

Σε αντίθεση με άλλες χώρες στην Ελλάδα δεν υπάρχουν εξειδικευμένα κέντρα συνηγορίας και προστασίας του παιδιού. Περίπου σε ποσοστό 70% οι αιτίες που οδηγούν ένα παιδί στο σύστημα παροχής προστασίας είναι λόγοι κακοποίησης/παραμέλησης από τους γονείς ή φροντιστές του. Το παιδί – θύμα αναγκάζεται να καταθέσει σε όλες τις υπηρεσίες που εμπλέκονται, και κάθε φορά επαναλαμβάνει την τραυματική του ιστορία με αποτέλεσμα να θυματοποιείται ξανά και ξανά. Στην Ελλάδα το παιδί που έχει απομακρυνθεί από την οικογένειά του θα

οδηγηθεί σε ένα απρόσωπο και ψυχρό νοσοκομείο (ή, ακόμα χειρότερα, σε ένα αστυνομικό τμήμα) όπου θα παραμείνει -άγνωστο μέχρι τότε- έως ότου μεταφερθεί και πάλι όχι σε οικογένεια αλλά σε ένα καλύτερο ή χειρότερο ίδρυμα επιβαρύνοντας έτσι κι άλλο την κατάστασή του (Νικολαΐδης, 2021:7).

Οι επιστημονικές έρευνες απέδειξαν ότι η ιδρυματοποίηση ειδικά στην ηλικία των 3-5 ετών θα μπορούσε να επιφέρει σοβαρές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στον εγκέφαλο, στον ψυχισμό και στη συμπεριφορά των νηπίων. Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος που ο ΟΗΕ έχει εκδώσει παγκόσμια οδηγία ζητώντας από τα κράτη μέλη του να σταματήσουν την ιδρυματική τοποθέτηση βρεφών και νηπίων. Η έλλειψη ικανοποιητικών ερεθισμάτων, η έλλειψη αλληλεπίδρασης με το φροντιστικό προσωπικό λόγω έλλειψης φροντιστών, η αυστηρότητα στη ρουτίνα της καθημερινότητας καθώς και η έλλειψη δυνατότητας να έχουν τα παιδιά προσωπικά αντικείμενα και ιδιωτικότητα είναι κάποιοι από τους λόγους που συμβάλλουν στην αναπτυξιακή καθυστέρηση των νηπίων που βρίσκονται σε κλειστές δομές (Γκρέκου, 2017: 32).

Σύμφωνα με τον Νικολαΐδη τα παιδιά που τοποθετούνται σε πλαίσια φιλοξενίας θα κακοποιηθούν σωματικά σε ποσοστό μεγαλύτερο του 80% από άλλα παιδιά που διαβιούν στον ίδιο χώρο και σε ποσοστό 20-30% σεξουαλικά. Επιπλέον, υπάρχουν σοβαρές πιθανότητες να κακοποιηθούν από το προσωπικό ή παράγοντες της ιδρυματικής ζωής. Τέλος, είναι βέβαιο ότι σε αυτά προστίθεται και η ψυχολογική τους κακοποίηση από τον τρόπο λειτουργίας του πλαισίου (2021: 8).

Οι έφηβοι αποτελούν τη δυσκολότερη ηλικιακά ομάδα για τοποθέτηση σε ανάδοχη φροντίδα. Οι επιλογές «οικογενειόμορφης» τοποθέτησης όπως π.χ. τα «μικρά σπίτια» (δυναμικότητας 2-6 παιδιών) ή και η υποστηριζόμενη αυτόνομη ή ημι-αυτόνομη διαβίωση (σε μεγάλους εφήβους π.χ. 16+ ετών) είναι αυτές που προτείνονται ως βέλτιστες . (Νικολαΐδης, 2021).

Στην ειδική έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη το 2015 για τη λειτουργία των ιδρυμάτων κοινωνικής προστασίας ως σημαντικότερο πρόβλημα καταγράφεται η απουσία ενός ενιαίου πλαισίου και ελάχιστων εθνικών προδιαγραφών λειτουργίας τόσο για τα δημόσια ιδρύματα παιδικής προστασίας όσο και για τις αντίστοιχες μονάδες του ιδιωτικού τομέα, οι οποίες παρουσιάζουν τεράστια ανομοιογένεια ως προς τον τρόπο λειτουργίας τους και την ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας.

Τα κυριότερα προβλήματα που έχουν εντοπισθεί από την έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη αφορούν:

- τη στελέχωση των ιδρυμάτων, ιδίως με επιστημονικό προσωπικό, τη συχνή εναλλαγή των εργαζόμενων και την επιμόρφωση, εποπτεία και υποστήριξή τους,
- την τήρηση στοιχείων για τα ιδρύματα και τα παιδιά που μένουν σε αυτά,
- την αδειοδότηση και πιστοποίηση των μονάδων του ιδιωτικού τομέα,
- τον εξωτερικό έλεγχο και την εποπτεία των μονάδων παιδικής προστασίας συνολικά,
- τη διασφάλιση του δικαιώματος ενημέρωσης, συμμετοχής και έκφρασης γνώμης των παιδιών για θέματα που τα αφορούν,
- την επικοινωνία των παιδιών με τις φυσικές οικογένειές τους,
- την κάλυψη ειδικών ιατρικών, εκπαιδευτικών ή πολιτισμικών αναγκών.

Ο χρόνος παραμονής των παιδιών στα ιδρύματα της Ελλάδας υπερβαίνει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και, πολύ συχνά, φτάνει μέχρι την ενηλικίωσή τους. Αυτό έχει άμεση επίπτωση στην έκταση εφαρμογής της αναδοχής διότι εφόσον τα παιδιά παραμένουν επί μακρόν σε κλειστές δομές, το ενδιαφέρον στρέφεται περισσότερο στο θεσμό της μόνιμης τεκνοθεσίας. Ωστόσο οι ανήλικοι υφίστανται επιπρόσθετες τραυματικές εμπειρίες όπως π.χ. οι διαδικασίες «επιλογής» τους από υποψηφίους θετούς γονείς, οι «αποτυχίες» τους να «επιλεχθούν», οι παλινωδίες των υποψηφίων θετών γονέων κ.ο.κ.

Ο εντοπισμός των παραπάνω προβλημάτων και δυσλειτουργιών του συστήματος, οδήγησε τον Συνήγορο του Πολίτη να προτείνει στις εκθέσεις του την ανάγκη ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία όλων των ιδρυμάτων κλειστής φροντίδας, το οποίο θα περιλαμβάνει έναν Ενιαίο Κώδικα Δεοντολογίας και πρωτόκολλα διαδικασιών και λήψης αποφάσεων, για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των παιδιών και των βασικών αρχών που πρέπει να διέπουν την παιδική προστασία και τη βελτίωση του πλαισίου εξωτερικού ελέγχου και εποπτείας των δομών κλειστής φροντίδας.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ - ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Μεθοδολογία της έρευνας

5.1 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Βασικός σκοπός της του παρόντος ερευνητικού πονήματος αποτελεί η διερεύνηση των απόψεων ατόμων που έχουν ζήσει τα παιδικά τους χρόνια σε ΜοΠΠ και έχουν πλέον ενηλικιωθεί σχετικά με τα όσα κομίζει στο πεδίο των ΜοΠΠ η νέα υπουργική απόφαση 40494/22. Τα άτομα αυτά έχουν βιώσει τη λειτουργία αντίστοιχων μονάδων, ενηλικιώθηκαν σε δομές και έχοντας περάσει πλέον στην ενήλικη ζωή έχουν αποκρυσταλλώσει τις απόψεις τους και αντιμετωπίζουν με κριτική ματιά τις εξελίξεις στην παιδική προστασία με βάση τα προσωπικά τους βιώματα. Για την ερευνήτρια οι απόψεις τους έχουν υψηλή αξία καθώς είναι οι μόνοι που διαθέτουν τη βιωματική εμπειρία και αξίζει να ερευνηθούν με την ελπίδα πως θα συνεισφέρουν στην ορθή προσέγγιση του υπό εξέταση ζητήματος.

Για την εκπόνηση της παρούσας έρευνας τέθηκαν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

- A) Ποια η άποψή τους για θέματα αδειοδότησης, προδιαγραφών καταλληλότητας, και για το διαχωρισμό εκκλησιαστικών και ΝΠΔΔ ΜοΠΠ έναντι ΝΠΙΔ;
- B) Ιδρύματα κλειστής παιδικής προστασίας ως έσχατη και προσωρινή λύση. Προώθηση της αναδοχής και υιοθεσίας. Ποια η άποψή τους;
- Γ) Πρέπει οι φορείς να υπόκεινται σε συγκεκριμένους κανόνες κι προδιαγραφές λειτουργίας και ελεγκτικούς μηχανισμούς και αν ναι, ποιες προκρίνουν ως βασικότερες προδιαγραφές σύμφωνα με το βίωμά τους;

5.2 Ερευνητικό εργαλείο

Για την προσέγγιση του ερευνητικού ζητήματος επιλέχθηκε η ποιοτική μεθοδολογία, καθώς εστιάζει στο νόημα που δίνουν τα υποκείμενα, δηλαδή στον τρόπο που οι άνθρωποι κατανοούν τον κόσμο, την εμπειρία και τον εαυτό τους και άρα κρίνεται κατάλληλη για να διερευνήσουμε απόψεις. Παράλληλα η επιλεγμένη μέθοδος επιτρέπει την ανάλυση σε βάθος μιας κατάστασης αφού συγκεντρώνει λεκτικά

δεδομένα ως απαντήσεις σε ανοιχτά ερωτήματα, ώστε να αποτρέπεται η επιβολή εκ των προτέρων της άποψης του ερευνητή για έν συγκεκριμένο ζήτημα (Γαλατά, Βεργίδης , Δακοπούλου , Καλογρίδη, Κεδράκα & Τσιμπουκλή , 2017). Επιπρόσθετα η μέθοδος αυτή ενδείκνυται για συλλογή στοιχείων σε συγκεκριμένο χρόνο από μικρό δείγμα ατόμων, όπως στην παρούσα έρευνα.

Στόχος της ποιοτικής μεθοδολογίας είναι η ανάδειξη των νοημάτων που τα υποκείμενα αποδίδουν στο περιβάλλον , στις σχέσεις με τους άλλους , αλλά και στις πράξεις τους. Στο πλαίσιο αυτό η πραγματικότητα γίνεται αντιληπτή ως ρευστή σύνθετη, πολυδιάστατη εφόσον αναδύεται πάντοτε μέσα σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο και επηρεάζεται από τις διάφορες οπτικές των δρώντων υποκειμένων(Cohen, Manion& Morrison, 2000)

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ατομική συνέντευξη καθώς παρέχει τη δυνατότητα διερεύνησης απόψεων και αντιλήψεων . Συγκεκριμένα για τις ανάγκες τις έρευνας διεξήχθη ημιδομημένη συνέντευξη , καθώς ο τύπος της αυτής της συνέντευξης παρέχει μεγαλύτερη ελευθερία έκφρασης στους ερωτώμενους και παράλληλα δίνει την ευκαιρία τροποποίησης της διερευνητικής κατεύθυνσης από την ερευνήτρια. Στην ημιδομημένη συνέντευξη υπάρχουν μεν προκαθορισμένες ερωτήσεις , αλλά δίνεται η δυνατότητα να δοθούν διευκρινίσεις στους ερωτώμενους σε περίπτωση ασάφειας , ενώ η ερευνήτρια έχει την επιλογή τροποποίησης της σειράς ή/και του αριθμού των ερωτήσεων καθώς και παροχής εξηγήσεων (Robson,2010). Αξιοποιώντας την τεχνική αυτή η ερευνήτρια προσπάθησε να αποκαλύψει τη σημασία και το νόημα που αποδίδουν οι συμμετέχοντες στα υπό μελέτη ζητήματα , να διεισδύσει στη σκέψη των υποκειμένων και να κατανοήσει τις βαθύτερες αιτίες των αντιλήψεών τους . (Γαλατά κ.ά, 2017). Στόχος ήταν η ανοιχτή περιγραφή των διαφορετικών οπτικών των υποκειμένων, ώστε η ερμηνεία των δεδομένων να αναδυθεί από τις συγκεκριμένες πλαισιωμένες θέσεις των ίδιων των ερωτηθέντων και όχι από προκατασκευασμένα ερμηνευτικά σχήματα (Cohen et al., 2000).

5.3 Σχεδιασμός της έρευνας

Το ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε ως οδηγός της ημι-δομημένης συνέντευξης για την παρούσα έρευνα αποτελείται από 11 βασικές ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις

προκύπτουν από τα ερευνητικά ερωτήματα και χωρίζονται σε τρεις άξονες με διαφορετικό περιεχόμενο. Ο πρώτος άξονας περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με το διαχωρισμό ΜοΠΠ εκκλησιαστικών και ΝΠΔΔ έναντι ΝΠΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, την ίδρυση και λειτουργία ΜοΠΠ αποκλειστικά εντός αστικού ιστού και τις κτιριακές προδιαγραφές λειτουργίας με βάση τη νέα ΚΥΑ . Ο δεύτερος άξονας ερωτήσεων αφορά την προώθηση της αυτόνομης διαβίωσης σε παιδιά άνω των 15 ετών, την προώθηση αναδοχής και υιοθεσίας και το χρονικό διάστημα που θα πρέπει να μεσολαβεί. Τέλος, ο τρίτος άξονας ερωτήσεων επικεντρώνεται στις προτάσεις των υποκειμένων σχετικά με τη λειτουργία των ΜοΠΠ . Οι συνεντεύξεις έλαβαν χώρα σε εξωτερικούς χώρους. Η διάρκεια των συνεντεύξεων κυμάνθηκε από 15 έως 25 λεπτά. Όλοι οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για το σκοπό της έρευνας και για τη δυνατότητά τους, μέσω της συμμετοχής τους στην παρούσα έρευνα, να συνεισφέρουν στη βελτίωση ίσως των συνθηκών στις ΜοΠΠ.

Στο σχεδιασμό της έρευνας κρίθηκε απαραίτητη η διεξαγωγή μιας επιπλέον πιλοτικής συνέντευξης με ένα επιπλέον άτομο με σκοπό τον έλεγχο του ερωτηματολογίου ως προς το βαθμό σαφήνειας των ερωτήσεων και την ανάγκη εμπλουτισμού του . Η πιλοτική συνέντευξη έγινε με ένα ακόμη ενήλικο άτομο που έχει μεγαλώσει σε ΜοΠΠ , ο οποίος συμμετείχε στην έρευνα χωρίς να καταγραφεί η συνέντευξη καθώς χωρίς τη χρήση των απαντήσεών του. Η συμβολή του στη σύνταξη του τελικού ερωτηματολογίου ήταν πολύτιμη καθώς προέκυψαν σημαντικές διορθώσεις .

Πριν τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων οι συμμετέχοντες έλαβαν γραπτές πληροφορίες, σχετικά με το σκοπό της έρευνας, το πλαίσιο διεξαγωγής της, τη διαδικασία της συνέντευξης και τα στοιχεία της ερευνήτριας,. Επιπλέον, έγινε η απαραίτητη ενημέρωση για τη χρήση ψηφιακών μέσων μαγνητοφώνησης για την καταγραφή των δεδομένων. Ενημερώθηκαν επίσης για την προαιρετικότητα της συμμετοχής τους , την τήρηση του απορρήτου τόσο των προσωπικών τους στοιχείων όσο και της ΜοΠΠ όπου μεγάλωσαν ώστε να μην καθίσταται δυνατή η ταυτοποίησή τους με κανέναν τρόπο . Μετά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων έγινε απομαγνητοφώνηση με σκοπό τη θεματική ανάλυση του περιεχομένου. Έπειτα από τη φάση της απομαγνητοφώνησης, , τα δεδομένα ταξινομήθηκαν με βάση τα θέματα που είχαν ήδη διαφανεί ως σημαντικά. Κατόπιν εντοπίστηκαν οι διαφορές και οι ομοιότητες μεταξύ των απαντήσεων των ερωτηθέντων.

5.3 Συμμετέχοντες

Το δείγμα των ερωτηθέντων είναι 5 ενήλικα άτομα που ανήκουν και στα δυο φύλα 3 άντρες , 2 γυναίκες που έχουν φιλοξενηθεί σε ΜοΠΠ. Οι ηλικίες τους ήταν 12, 11, 10, 15, και 8 ετών όταν απομακρύνθηκαν από την οικογένειά τους και τοποθετήθηκαν σε ΜοΠΠ. Ένα από τα υποκείμενα έχει αδέρφια με τα οποία μεγάλωσε στην ίδια δομή , ενώ δύο από αυτούς έχουν αδέρφια με τα οποία δε μεγάλωσαν μαζί . Τα άλλα δύο άτομα δεν γνωρίζουν να έχουν αδέρφια. Οι ηλικίες των ερωτηθέντων κυμαίνονται από 20 έως 29 ετών και στο σύνολό τους είναι είτε φοιτητές είτε απόφοιτοι ελληνικών πανεπιστημίων και εργάζονται για να βιοπορίζονται . Για την εξασφάλιση της πλήρους ανωνυμίας των ερωτηθέντων έχουν αλλαχθεί τα ονόματά τους κατά την παράθεση αποσπασμάτων από τις συνετεύξεις τους στο κεφάλαιο με τα αποτελέσματα της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

6.1 Διαχωρισμός ΜοΠΠ εκκλησιαστικών και ΝΠΔΔ έναντι ΝΠΔΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ίδρυση και λειτουργία ΜοΠΠ αποκλειστικά εντός αστικού ιστού και κτιριακές προδιαγραφές λειτουργίας με βάση τη νέα ΚΥΑ

Διαχωρισμός ΜοΠΠ εκκλησιαστικών και ΝΠΔΔ έναντι ΜοΠΠ ΝΠΔΔ

Όσον αφορά το διαχωρισμό ανάμεσα στις εκκλησιαστικές και δημόσιες ΜοΠΠ σε σχέση με τις ιδιωτικές όλα τα υποκείμενα συμφωνούν απόλυτα πως τέτοια διάκριση δεν θα έπρεπε να υφίσταται , καθώς αναγνωρίζουν πως οι συνθήκες πως εφόσον σε όλες τις δομές διαβιούν παιδιά οι κανονισμοί θα πρέπει να έχουν καθολική ισχύ . Μάλιστα κάποιοι σαφώς διατυπώνουν την άποψη πως στις δομές δημοσίου δικαίου υπάρχουν σοβαρότερες ελλείψεις και πως θεωρούν πως ένας τέτοιος διαχωρισμός δημιουργεί σοβαρές αμφιβολίες κα ερωτηματικά.

Αποστολία : «...γιατί προφανώς είναι δομές προστασίας υποτίθεται παιδιών. Οπότε τα λαμβάνουμε όλα το ίδιο»

Κώστας: «είναι πολύ λάθος, εφόσον ο σκοπός είναι να βελτιωθούν οι (εγ)καταστάσεις για τα παιδιά, αν όντως είναι αυτή η ουσία, θα πρεπε να ισχύει για όλα τα παιδιά. Δεν θα έπρεπε να υπάρχουν εξαιρέσεις. Ειδικά για τη δική μας περίπτωση όσον αφορά τη χώρα μας, διότι στη χώρα μας όλοι γνωρίζουμε ότι οι δομές οι δημόσιες υπολειτουργούνε, είναι υποστελεχωμένες και δεν έχουν τις κατάλληλες δομές γενικότερα. Δεύτερον, θεωρώ ότι είναι λάθος, είναι πάλι μία διάκριση γιατί υπάρχουν ορισμένοι φορείς ιδιωτικοί οι οποίοι είναι γνωστοί σε αρκετό κόσμο οι οποίοι κάνουν τη δουλειά πολύ καλύτερα από τα δημόσια και είναι υπόδειγμα. Θα πρέπει να υπάρχει μία συνεργασία μεταξύ αυτών ώστε συνέχεια να βελτιώνονται και τα ιδιωτικά αλλά και οι δημόσιες δομές για τα παιδιά, αλλά εφόσον θέλουν να τα προχωρήσουν αυτά να το βάλουνε για όλες τις δομές, να μην υπάρχουν εξαιρέσεις ξαναλέω, γιατί είναι πολύ λάθος να υπάρχουν εξαιρέσεις, γιατί το παιδί που θα μεγαλώσει σε μία δημόσια δομή και δε θα τηρούν όλα αυτά, γιατί τότε τα εφαρμόζει; Δηλ. είναι σαν να θέλει απλά να κλείσει κάποιες ιδιωτικές δομές και να λειτουργούνε μόνο οι εκκλησιαστικές και οι δημόσιες. Είτε δημόσια είτε ιδιωτική. Είτε εκκλησιαστική. Χωρίς εξαιρέσεις ξαναλέω...»

Ιωάννης : «είναι εντελώς λάθος γιατί το να (στο)χοποιείς μόνο τα ιδιωτικά σημαίνει ότι κρύβεται κάτι από πίσω που θες για κάποιο λόγο δε σ' αρέσει στην εκάστοτε κυβέρνηση και δεν μπορεί να επιβάλει σε κάποιον ιδιωτικό φορέα ...»

Κατερίνα: « Οι δημόσιοι φορείς δεν θεωρώ ότι είναι τόσο αξιόπιστοι. Ε το χουν αποδείξει κιόλας ότι/ άρα για ποιο λόγο να ταλαιπωρείς ένα παιδί που μπορεί να πάει κάπου καλύτερα απ' το δημόσιο φορέα και να μην τον πας απευθείας εκεί... Από εκεί και πέρα θεωρώ ότι υπάρχουν διάφορα συμφέροντα πίσω από όλα αυτά που δεν θα έπρεπε να αφορά τον τελικό σκοπό.»

Αντώνης: «...υπάρχουν τώρα ιδιωτικές που είναι σε καλύτερες συνθήκες από τις δημόσιες , αρά είναι ελλιπής αυτή η απόφαση και έχει παγίδες στις οποίες ένα παιδί της «πληρώσει»

Δημιουργία ΜοΠΠ αποκλειστικά εντός αστικού ιστού

Για την ίδρυση ΜοΠΠ αποκλειστικά εντός αστικού ιστού η πλειοψηφία των ερωτηθέντων είναι μάλλον αρνητική , καθώς θεωρούν πως αν υπάρχουν επαρκείς συνθήκες κοινωνικοποίησης των παιδιών , θα μπορούσαν να ωφεληθούν μεγαλώνοντας εκτός πόλης κοντά στη φύση

Αποστολία: «Δεν ξέρω αν διαφωνώ ή συμφωνώ... λόγω του ότι συνήθως τα παιδιά νιώθουν πιο από την κοινωνία ας πούμε διαχωρισμένα ότι ..ίσως να έπαιρναν πιο γρήγορα ερεθίσματα. Αλλά από την άλλη για μένα δεν παίζει ρόλο αν είναι πιο έξω ή σε αστικό τοπίο»

Κώστας: «Το θεωρώ πάλι λάθος για τον εξής λόγο. Ναι συμφωνώ ότι δεν θα έπρεπε να είναι σε κάποιο βουνό απομονωμένα... Ναι κι αυτό λάθος είναι. Αλλά το να είσαι ας πούμε σ' ένα χωριό το οποίο έχει κατοίκους, δηλ. 1000 κατοίκους κτλ. όπως μια δομή που μεγάλωσα εγώ δεν μ' επηρέασε κάπου, ίσα-ίσα είναι πολύ καλύτερα από μία που είναι δεν είναι αστικά γιατί είχαμε την ελευθερία να μεγαλώσουμε και στη φύση είχαμε και τις αλάνες που μπορούσαμε να παίζουμε, ώστε να μην είμαστε συνέχεια κλεισμένοι μέσα σ' ένα σπίτι, άσχετα με το πόσα τετραγωνικά είναι, θεωρώ ότι είναι λάθος. Και ας πούμε κάποια που είναι πιο ζωηρά μπορούν να εκτονωθούν, γιατί μες στην πόλη είναι δύσκολο να έχεις μια δομή που να έχει μέσα. Ε, δεν έχει να κάνει αν είναι εντός ή εκτός αστικού ιστού. Αν το παιδί είναι εσώκλειστο μες στο ίδρυμα 24 ώρες. Θα πρέπει να έρχονται με την κοινωνία γύρω τους, να συμμετέχουν

στα δρώμενα, να πηγαίνουν σε δημόσια σχολεία, με την έννοια να έρχονται σε επαφή με άλλα παιδιά κανονικά που να μην είναι από το ίδιο ίδρυμα και να μεγαλώνουν στον ίδιο χώρο και να πηγαίνουν στο ίδιο σχολείο και να μη βλέπουνε κόσμο γύρω τους

Ιωάννης: «Όχι δεν συμφωνώ μ' αυτό τον περιορισμό γιατί το αστικό περιβάλλον δεν είναι για όλα τα παιδιά. Δεν μπορεί ένα παιδί που έχει μεγαλώσει στην επαρχία να μπει κατευθείαν στο περιβάλλον του αστικού κέντρου ή ένα παιδί που έχει μεγαλώσει σε ένα αστικό περιβάλλον μπορεί να (του) θυμίζει όλα αυτά που πέρασε και να θέλει να μπει σε ένα περιβάλλον που είναι πιο ήρεμο. Που έχει πιο αργούς ρυθμούς.»

Κατερίνα : «.. μ' αυτό δεν είμαι πάρα πολύ αρνητική. Με βάση τη δική μου εμπειρία, εγώ ας πούμε δεν ήμουνα μέσα σε πόλη, αυτό δεν με εμπόδισε βέβαια κάπου στην κοινωνικοποίησή μου ούτε στις δραστηριότητες που είχα εκτός δομής, ωστόσο δεν είμαι και πολύ σίγουρη κατά πόσο εκτός της δομής που ήμουνα εγώ αν κι οι υπόλοιπες έχουνε τη δυνατότητα της μεταφοράς σε πόλη ή σε φροντιστήρια που δεν έχουνε κάποια σχέση με τη δομή ή σε διάφορους γιατρούς, νομίζω θα ήτανε ίσως ένας καλός όρος.»

Αντώνης: «...όχι διαφωνώ γιατί έχω μεγαλώσει σε δομή στην επαρχία και είναι καλύτερα ένα παιδί να μεγαλώσει στη φύση απ' ότι σε αστική περιοχή κατά τη γνώμη μου»

Κτιριακές προδιαγραφές λειτουργίας ΜοΠΠ

Σχετικά με τις λεπτομερείς κτιριακές προδιαγραφές που ορίζει ο νόμος για την ίδρυση και λειτουργία των ΜοΠΠ οι ερωτηθέντες συμφωνούν πως δεν θεωρούν απαραίτητη την ύπαρξή τους και μπαίνουν σε διαδικασία σύγκρισης με το σπίτι μιας οικογένειας . Μάλιστα θα πρότειναν τη συνέχιση των ΜοΠΠ που ήδη έχουν ελεγχθεί για τη σωστή λειτουργία τους σε άλλα επίπεδα ακόμα και αν δεν πληρούν αυτές τις προδιαγραφές .

Αποστολία: «Δεν λαμβάνουμε ούτε στο ίδιο μας το σπίτι αν είναι μεγάλο ή μικρό το μπάνιο και το βλέπουμε ανάλογα με τα άτομα που είμαστε στην οικογένεια... Αλλά νομίζω όταν μιλάμε για κάποια οικογένεια που θέλουμε να στεγάσουμε παιδιά με ψυχές ας πούμε ε απλά κοιτάμε το χώρο να είναι εντάξει. Γιατί έχεις να κάνεις με παιδιά.»

Κώστας: «Μεγαλώνοντας όπως είπα σε μία δομή.., θεωρώ ότι δεν είναι τόσο απαραίτητα όλα αυτά, ...Αυτά τα κριτήρια ειδικά με τις τόσο λεπτομερείς (δομές) ειδικά όσον αφορά την κουζίνα, όσον αφορά τα δωμάτια κτλ. όχι. Μπορούμε να συμφωνήσουμε όμως ότι ίσως κάποια απ' αυτά είναι προς όφελος των παιδιών, ας πούνε ότι εφόσον ήδη υπάρχουνε παιδιά σε δομές που δουλεύουν σωστά, οι οποίες έχουν ελεγχθεί, ...ας τις αφήσει να συνεχίσουν να λειτουργούνε και να πούνε ότι από εδώ και πέρα, από σήμερα που εφαρμόζεται ο νόμος και μετά, όποια νέα δομή ανοίγει θα πρέπει να τηρεί αυτές τις προϋποθέσεις.»

Ιωάννης: « Θεωρώ καλό είναι να υπάρχει προδιαγραφές για ένα σπίτι που θα μένουν παιδιά.

Μπορεί να είναι καλύτερα και γι' αυτά, αλλά το να λες ότι άμα υπάρχουν τέσσερις τουαλέτες κι άμα υπάρχουν τρεις δεν πληροί τα κριτήρια είναι λίγο λάθος. Όχι λίγο, πολύ. Γιατί ουσιαστικά δεν μεγαλώνουνε τα/ το καλό είναι να είναι απλά ένα σωστό σπίτι κι όχι να είναι τόσο αυστηρά και να παρεμποδίζει τη λειτουργία και το έργο του εκάστοτε οργανισμού.»

Κατερίνα: « Όχι δεν είμαι σύμφωνη..δεν νομίζω ότι είναι τόσο σημαντικό τα συγκεκριμένα τετραγωνικά ανά παιδί, ο συγκεκριμένος αριθμός μάνιων ανά παιδιά. Αντιθέτως θα πρέπει να δούνε κάποια βασικά που πρέπει να υπάρχουν όπως σ' όλα τα σπίτια, να μπορούν τα παιδιά να ξεκουράζονται, εννοείται να υπάρχει ξεχωριστός χώρος για αγόρια και κορίτσια για να μπορούν έτσι να είναι όλοι άνετα, θα πρέπει να υπάρχει ένας χώρος ψυχαγωγίας, ένας χώρος μελέτης, αλλά νομίζω ότι μέχρι εκεί. Όπως και στα κανονικά σπίτια δεν μπαίνει κανείς σε μια οικογένεια για να πει πόσα πρέπει να είναι τα ελάχιστα τετραγωνικά. Και δεν ξέρουμε σε κάθε σπίτι μια οικογένεια που έχει 5 παιδιά σε τι σπίτι ζει και δεν το ελέγχει και κανένας.»

Αντώνης: «Αυτό είναι ένα ζήτημα που πρέπει να διευθετηθεί. Σίγουρα πρέπει να νομοθετούν κάποια κριτήρια , το θέμα είναι ότι στα κτίρια που έχουν φτιαχτεί και είναι δύσκολο και έχει κόστος μεγάλο που δεν μπορούν να αντέξουν τότε πρέπει να γίνει μια συζήτηση και να βρεθεί ένα σημείο ισορροπίας το οποίο θα είναι καλό για τα παιδιά γιατί είναι κρίμα να κλείνει μια δομή στην οποία δεν πληροί κάποιο κριτήριο για πολλούς λόγους ενώ προσφέρει όλα όσα λείπουν από ένα παιδί.»

6.2 Προώθηση της αυτόνομης διαβίωσης σε παιδιά άνω των 15 ετών, της αναδοχής και της υιοθεσίας

Αναδοχή και υιοθεσία

Σε σχέση με την προώθηση της αναδοχής και της υιοθεσίας οι ερωτηθέντες είναι πολύ επιφυλακτικοί και διατυπώνουν προτάσεις σε σχέση με τον τρόπο που θα πρέπει να γίνεται. Δίνουν έμφαση στη διατήρηση της ενότητας ανάμεσα στα αδέρφια και θέτουν ως βασικό κριτήριο τον έλεγχο καταλληλότητας των υποψήφιων ανάδοχων και θετών οικογενειών και την οικονομική τους δυνατότητα. Αρκετοί από τους ερωτηθέντες αναφέρουν πως η ηλικία των παιδιών επέχει πρωταρχικό ρόλο και πως ειδικά σε μεγαλύτερες ηλικίες πρέπει να μεσολαβεί ένα ικανοποιητικό χρονικό διάστημα ανάμεσα στην απομάκρυνση από τη φυσική οικογένεια και την αναδοχή ή την υιοθεσία. Όλοι συμφωνούν πως στη χώρα μας οι διαδικασίες είναι μάλλον πρόχειρες και πως ελλοχεύουν τεράστιοι κίνδυνοι καθώς είναι έντονη η ανησυχία τους για τις περιπτώσεις αναδοχής και τεκνοθεσίας, οι οποίες δε θα ευοδωθούν και τις καταστροφικές συνέπειες που συνεπάγονται στην ψυχολογία των παιδιών.

Αποστολία: «Πιστεύω ότι γενικότερα ανάλογα με την περίπτωση όπως είπα πριν, γιατί υπάρχουνε παιδιά τα οποία έχουν αδέρφια και δεν μπορούν να χωριστούν ή να υιοθετηθούν όλα μαζί οπότε γενικότερα πάλι ανά περίπτωση, αλλά το θέμα είναι κάπως πρέπει να προετοιμάσεις ψυχολογικά το παιδί είτε είναι σοβαρή η υπόθεσή του είτε όχι, γιατί θα πάει σ' ένα καινούριο περιβάλλον με καινούριους ανθρώπους και καινούριες καταστάσεις.»

Κώστας: «Αν είναι μωρό, δηλ. να είναι βρέφος μέχρι ενός δύο ετών, το οποίο δεν θα έχει και αδέρφια να γίνει άμεσα, όσο πιο γρήγορα γίνεται. Να πάει σε μία οικογένεια η οποία έχει ελεγχθεί, που θα μπορεί να του δώσει αγάπη κτλ. Αν είναι μεγαλύτερα παιδιά όμως θεωρώ ότι θα πρέπει να περάσει ένα χρονικό διάστημα, ειδικά όταν είναι παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας και έχουν διαμορφώσει χαρακτήρα και έχουν ίσως περάσει και πολύ πιο δύσκολα, θα πρέπει πρώτα να περάσουνε τα παιδιά από κάποια δομή, να ηρεμήσουνε λίγο, να δουν κάποιους ψυχολόγους, να καταλάβουνε σε τι φάση είναι, αν θέλουνε να πάνε και τα ίδια σε ανάδοχη οικογένεια και να δούμε μετά αν υπάρχει κατάλληλη οικογένεια, ώστε να τα φροντίσει και να τ' αγαπήσει είτε ανάδοχη είτε να τα υιοθετήσει ακόμα καλύτερα και να μεγαλώσουνε μαζί. Αλλά θεωρώ ότι για την Ελλάδα, έτσι όπως είναι τα πράγματα, δεν υπάρχουν υποδομές για

όλα αυτά, ούτε να ελεγχθούν οικογένειες σωστά ούτε τα παιδιά να περάσουν αυτό το μεταβατικό στάδιο. Γιατί κι εγώ όταν πρωτοπήγα στη δομή που πήγα δεν πήγα με το σκεπτικό ότι θα μείνω εκεί μέχρι να ενηλικιωθώ. Ούτε υπήρχε περίπτωση να μου λέγανε θα πας σε μία άλλη οικογένεια και να κάτσω εγώ μετά εκεί. Γιατί είχα πάει ήδη σε μια ηλικία ας πούμε των 12-13 ετών που είχα διαμορφώσει χαρακτήρα και ήξερα την οικογένειά μου και άσχετα αν υπήρχανε σημάδια κακοποίησης ή αμέλειας ε δεν υπήρχε περίπτωση εγώ απλά να πω ξέχασα τους γονείς μου είστε εσείς σήμερα οι νέοι μου γονείς τι ωραία τι καλά περνάμε. Και αυτό θεωρώ θα ισχύει και για άλλα παιδιά που ίσως έχουνε περάσει πολύ χειρότερα από μένα. Θέλω να πω ότι είναι πολύ αόριστο όλο αυτό που λένε ή δεν έχει μελετηθεί καθόλου σωστά. Είναι πολύ πρόχειρο και δυστυχώς δεν έχουν ερωτηθεί θέλω να πω οι κύριοι που τους αφορούν που είναι τα παιδιά που θα υποστούν όλες τις συνέπειες αυτών των αλλαγών. Γιατί οι κύριοι που θα υποστούν όλα αυτά είναι τα παιδιά. Τα οποία δεν έχουν ερωτηθεί πουθενά και προφανώς δεν τους αφορά κιόλας. Για αυτό το λόγο είμαι πολύ αντίθετος σε αυτόν τον νόμο.»

Ιωάννης: «Γιατί το παιδί όταν έχει απομακρυνθεί από το περιβάλλον που είναι με τους φυσικούς του γονείς δεν μπορεί κατευθείαν να πηγαίνει σε ανάδοχη ενώ δεν έχουνε δει την ψυχολογική του κατάσταση, τη σωματική του κατάσταση, πείτε ότι του κάνουν απλές εξετάσεις σωματικές και τέτοια να δούνε σωματικά μπορεί να είναι καλά. Ψυχολογικά μπορεί να μην είναι. Άρα μπορεί να το κουβαλάει αυτό και μαζί του στη νέα οικογένεια και να μην νιώθει ποτέ οικεία με τη νέα οικογένειά του. (Οπότε ουσιαστικά) κάνεις μία τρύπα στο νερό. Αντί να τον βοηθήσεις κλείνεται περισσότερο ο νέος στον εαυτό του. Θέλουμε να του δώσουμε/ οι οργανισμοί θέλουνε να του δώσουνε μια καινούρια ζωή καλύτερη και να ελέγχεται και πώς είναι η οικογένεια που θα πάει, να ελέγχεται συνέχεια αυτή η οικογένεια, γιατί δεν μπορείς να εμπιστευτείς ένα παιδί να ξαναπεράσει τα ίδια με τη νέα του οικογένεια. Γιατί έτσι αντί να τον προφυλάξεις τον καταστρέφεις για ακόμα μια φορά.»

Κατερίνα: «Αρχικά είμαι αρνητική στην υιοθεσία του όπως και να χει. Ότι τα παιδιά πρέπει να υιοθετηθούνε κι αυτό είναι μονόδρομος. Νομίζω είμαι αρνητική σ' αυτό. Η υιοθεσία είναι μια άλλη διαδικασία και η φιλοξενία σε κάποια δομή είναι μία άλλη διαδικασία. Τώρα δεν ξέρω γιατί αυτά τα δύο πρέπει το ένα να φέρνει το άλλο. Θεωρητικά ναι, ίσως να έπρεπε να υπάρχει ένας κενός χρόνος ανάμεσα, στο οποίο

απλά θα 'πρεπε το παιδί να αντιληφθεί τι γίνεται και να μπορεί λίγο να το δουλέψει μέσα του ότι πάει σε μία άλλη οικογένεια, και σίγουρα θα χρειαζότανε και χρόνος για να γνωρίσει την άλλη οικογένεια και να δει αν είναι συμβατή, αν αυτό μπορεί να γίνει. Νομίζω ότι κάπου και η άποψη του παιδιού πρέπει να ακούγεται, δεν ξέρω. Από τις οικογένειες που αγαπάν τα παιδιά κτλ (...). Δεν μπορούν όλες οι οικογένειες να πάρουν όλα τα παιδιά. Κάποια παιδιά πρέπει να πάνε σε συγκεκριμένες ας πούμε οικογένειες οι οποίες έχουν ας πούμε μπορεί να είναι ψυχολόγος η γυναίκα ή να έχει πολύ μεγάλη εμπειρία ώστε να διαχειριστεί αυτά τα παιδιά. Το να πάει μετά σε μια ανάδοχη οικογένεια και μετά από 3 μήνες, 4 μήνες έναν χρόνο να του πει ξέρετε κάτι εγώ δεν μπορώ με αυτό το παιδί έχω μπουχτίσει, δεν μπορώ να το φέρω βόλτα ξέρω γω τι και μετά αλλάζει το παιδί οικογένειες όπως γίνεται στην Αμερική, είναι μεγάλο πρόβλημα. Γιατί το παιδί θα νιώσει την απόρριψη, θα είναι ακόμη χειρότερα εγώ πιστεύω. Δεν είναι τα παιδιά μπαλάκια. Πρέπει να υπάρχει μία δομή. Κι εδώ ειδικά στην Ελλάδα δεν έχουμε καθόλου υποδομές. Ούτε για τους ανήλικους ούτε για τους ενήλικες είναι όλα φλου. Κάτι πάμε να κάνουμε και πετάμε 2 ανθρώπους μπροστά λέμε α αυτά τα φτιάξαμε κι από πίσω είναι Νταχάου. Είναι πώς βλέπεις ας πούμε ένα ωραίο ξενοδοχείο απ' έξω που το παρουσιάζουνε, απ' έξω κούκλα και μπαίνεις μέσα πανούκλα. Είναι γκρεμισμένοι οι τοίχοι, είναι κατσαρίδες στα πατώματα, δεν πάμε να κάνουμε έτσι δουλειά. Πρέπει να έχουμε γερές βάσεις και μετά να πάμε, να συμφωνώ και στην ανάδοχη οικογένεια. Αλλά πρέπει κι η ανάδοχη οικογένεια πέρα απ' το να βρεθεί, να έχει το μυαλό, να έχει ψυχολογική ικανότητα, να έχει και την οικονομική ικανότητα, γιατί εντάξει φαντάζομαι στις ανάδοχες οικογένειες θα παίρνουν κάποιο επίδομα για να μπορέσουν να πάρουν τα παιδιά. Αλλά τι με τα επιδόματα θα μεγαλώσουν τα παιδιά; Πρέπει κι οι ίδιοι να έχουν την οικονομική δυνατότητα και την αγάπη να μεγαλώσουν τα παιδιά. Καταλαβαίνετε τι εννοώ.»

Αντώνης: «Σίγουρα πρέπει να προωθήσει το κράτος την αναδοχή αλλά και με ασφάλεια και να περάσει η ανάδοχη οικογένεια από μια επιστημονική διαδικασία στην οποία θα κριθεί εάν είναι κατάλληλη να αναλάβει ένα παιδί.»

Ημιαυτόνομη διαβίωση για παιδιά άνω των 15 ετών

Οι απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με την προώθηση της ημιαυτόνομης διαβίωσης σε παιδιά άνω των 15 ετών ταυτίζονται απόλυτα . Στο σύνολό τους απορρίπτουν την ιδέα ως πολύ επικίνδυνη φέρνοντας παραδείγματα από την προσωπική τους εμπειρία.

Θεωρούν πως στην κρίσιμη και ευαίσθητη ηλικία της εφηβείας τα παιδιά χρειάζονται συναισθηματική υποστήριξη και καθοδήγηση σε μόνιμη βάση και σωστά πρότυπα στην καθημερινότητά τους, καθώς σε διαφορετική περίπτωση η σχολική διαρροή ή η εμφάνιση παραβατικής συμπεριφοράς είναι σχεδόν μονόδρομος. Από τη συνέντευξη προέκυψε και ο προβληματισμός ενός εκ των ερωτηθέντων για το μέλλον των παιδιών και τη στήριξη που χρειάζεται να έχουν μετά τα 18, όπου τυπικά είναι ενήλικες, ωστόσο εξακολουθούν να έχουν ανάγκη υποστήριξης καθώς και για την εργασιακή εκμετάλλευση που μπορεί να υποστούν.

Αποστολία: «Εμένα αν με ρωτάς είχα έντονη εφηβεία, οπότε νομίζω ότι ήταν ένα καλό μάθημα το ότι υπήρχαν άνθρωποι εκεί να με στηρίζουν και να μου μιλάνε, να με φροντίζουν και ψυχολογικά ας πούμε και γενικότερα να μου δώσουν ερεθίσματα τα οποία αυτή τη στιγμή μου φάνηκαν χρήσιμα και πώς να πω; Με μεγάλωσαν σωστά. Πλέον δηλ. θεωρώ ότι έχουν δίκιο... δεν μπορούμε να ζήσουμε μόνοι μας απ' τα 15. Πρέπει να υπάρχουν κάποια όρια. Πρέπει να μάθεις μερικά πράγματα και πρέπει ν' αυτονομηθείς όταν είναι η ώρα σου»

Κώστας: «Θεωρώ ότι είναι ότι χειρότερο για το μέλλον των παιδιών, σ' αυτή την ηλικία που είναι. Όχι ότι δεν θα μπορέσουν να ανταπεξέλθουν τα παιδιά στο διάστημα της ενηλικίωσής τους από τα 15 μέχρι τα 18-19 που μετά θα τα παρατήσουν, γιατί δεν βλέπω μες στο νόμο κάπου να λέει για τα παιδιά τι γίνεται γι' αυτά μόλις κλείσουν το 18 ο έτος της ηλικίας τους, ποιος θα τα βοηθήσει μετά και πώς θα πορευθούν. Είναι ότι χειρότερο με τη έννοια, να το δικαιολογήσω κιόλας δηλ., ότι ποιο παιδί στα 15 και στα 16 του έχει το μυαλό και την ωριμότητα στο 100% όσο ένας ενήλικας, ώστε να αντιληφθεί ότι θα πρέπει να κάτσει να διαβάσει κι όχι να δουλέψει, γιατί απ' ό,τι είδα υπήρχε και κάποια πρόθεση ώστε τα παιδιά να πηγαίνουν να δουλεύουν μετά σε κάποιες τουριστικές μονάδες κτλ. Αυτό είναι εκμετάλλευση κατά τη γνώμη μου γιατί να μη μιλήσω για τα τουριστικά και τα εργασιακά που βιώνουμε οι ενήλικες, φανταστείτε πόσο πιο εύκολο είναι να χειραγωγήθει ένα παιδί, ώστε να δουλεύει σε άσχημες συνθήκες ή να γλυκαθεί μετά κιόλας από τα ελάχιστα χρήματα που θα παίρνει και να νομίζει ότι αυτό θα μπορεί να είναι το μέλλον του. Το παιδί η θέση του είναι στο σχολείο και μετά μόλις ωριμάσει και τελειώσει με το σχολείο του, με τις σπουδές του, να έχει την ωριμότητα να αποφασίσει αν θα θέλει να είναι τουριστικός υπάλληλος, δικηγόρος ή ό,τι άλλο

αγαπάει να γίνει. Και θα πρέπει να υπάρχει κι επίβλεψη στα παιδιά αυτά, γιατί το να είναι ημιαυτόνομα και χωρίς ενήλικες είναι πολύ εύκολο τα παιδιά αυτά να χειραγωγηθούν ή να μπλέξουν είτε με ναρκωτικά είτε με επιτήδειους ανθρώπους οι οποίοι θα θέλουν να τα εκμεταλλευτούνε, ειδικά αν είναι κορίτσια ας πούμε. Όλα αυτά είναι πολύ φλου και είναι πράγματα τα οποία δεν τα σκέφτεται ο μέσος πολίτης γιατί σκέφτεται μια απλή οικογένεια, όπου το παιδί έχει τη μάνα και τον πατέρα, αλλά δεν ισχύουν σ' αυτές τις περιπτώσεις.»

Ιωάννης: « Το θεωρώ μεγάλο λάθος γιατί ένα παιδί μες στην εφηβεία δεν/ θέλει κάποιον να του λέει τι είναι το σωστό και τι είναι το λάθος. Κι ας έρχεται πολλές φορές σε σύγκρουση μ' αυτό που πιστεύει, γιατί ένα παιδί στην εφηβεία θέλει να δοκιμάσει πράγματα, θέλει να κάνει, γι' αυτό έτσι κι αλλιώς η κοινωνία μας πλέον έχει μάθει να τα δίνει όλα στα παιδιά, γι' αυτό έχουμε και πολλά παιδιά πλέον που είναι πολύ παραβατικά. Και μπλέκουν εύκολα στα ναρκωτικά και μπλέκουνε και με συμμορίες. Κι γι' αυτό έχει αρχίσει να ανεβαίνει η βία στα σχολεία, η παράνομη οπλοχρησία στα παιδιά στα σχολεία και έξω και οι συμπλοκές μεταξύ τους. Δεν θεωρώ ότι ένας έφηβος έχει ακόμα τη στοιχειώδη ωριμότητα να σκεφτεί τις επιπτώσεις που θα έχει. Γι' αυτό θεωρώ ότι είναι μεγάλο λάθος, ειδικά όταν είναι πολλοί έφηβοι εκεί και δεν έχουν ένα πρότυπο να τους μιλήσει, δεν έχουνε κάποιον να τους μιλήσει, να τους πει ότι αυτό είναι λάθος γι' αυτούς τους λόγους, δεν θεωρώ ότι θα έχουνε και σωστή ανατροφή αφού θα τα κάνουν όλα μόνοι τους και δεν θα βλέπουνε κάποιον ως σωστό παράδειγμα.»

Κατερίνα: « Δεν νομίζω ότι αυτό είναι κάτι εφικτό απ' τη στιγμή που τα παιδιά πάνε ακόμα σχολείο. Πέρα απ' το ότι όλα τα παιδιά δεν είναι σε θέση να γίνει κάτι τέτοιο αλλά αφού προτείνεται και δεν είναι απαραίτητο Ο.Κ. Αλλά όχι νομίζω ότι αυτό δεν είναι εφικτό απ' τη στιγμή που τα παιδιά πηγαίνουν ακόμα σχολείο και έχουν ακόμα δραστηριότητες και ακόμα δεν είναι σε θέση να εργαστούνε για να έχουνε κάποιο εισόδημα, όχι.»

Αντώνης: «.. σε αυτό είμαι κάθετα αντίθετος διότι δεν είναι έτοιμο ένα παιδί σε αυτή την ηλικία να μένει μόνο του και επίσης αυτά τα παιδιά λόγω των καταστάσεων μπορεί να παρασυρθούν πιο εύκολα κι να οδηγηθούν σε καταστάσεις που θα είναι επικίνδυνα για το παιδί , σε ναρκωτικά σε ληστείες ακόμα και να πέσει το ίδιο το παιδί θύμα»

6.3 Ανάγκη θέσπισης νομοθετικού πλαισίου –προτάσεις για τη σωστή λειτουργία των ΜοΠΠ

Ύπαρξη νομοθετικού πλαισίου και ελέγχων

Σχετικά με την ανάγκη ύπαρξης νομοθετικού πλαισίου για την ίδρυση και λειτουργία των ΜοΠΠ καθώς και των ελέγχων που διενεργούνται σε αυτές όλοι οι ερωτηθέντες συμφωνούν πως τόσο το νομοθετικό πλαίσιο όσο και οι έλεγχοι είναι απολύτως απαραίτητα στοιχεία, ωστόσο η πλειοψηφία επαναφέρει πως θα πρέπει να ισχύουν χωρίς διακρίσεις

Αποστολία: «Σίγουρα πρέπει να υπάρχει έλεγχος. Δε νομίζω δηλ. ότι καταρρίπτουμε αυτό. Γιατί μιλάμε για μια κοινωνία με κάποιους θεσμούς και νόμους»

Κώστας: «Εννοείται ότι πρέπει να υπάρχουνε και πρέπει να είναι πάρα πολύ αυστηροί, να είναι το ίδιο για όλους είτε δημόσια είτε ιδιωτικά, πάρα πολύ αυστηροί και να γίνονται και πάρα πολλοί έλεγχοι εγώ πιστεύω. Δηλ. σε όλες τις δομές και οικονομικοί και κυρίως έλεγχοι οι οποίοι αφορούν τη σωστή λειτουργία τους και τη διαμόρφωση του χαρακτήρα των παιδιών, ώστε να μην υπάρχουνε εντός των οργανισμών ή ιδρυμάτων αυτών κακοποιητικά στοιχεία, στοιχεία τα οποία μπορεί να επιδεινώνουν τις καταστάσεις των παιδιών κι όσο αφορά τη διαβίωσή τους να μην τους λείπει κιόλας και το υλικό πέρα από την ψυχολογική υποστήριξη.... Και να υπάρχει έλεγχος μόνιμα σε όλες τις δομές, να περνάνε ακόμη και οι εργαζόμενοι ψυχολογικά τεστ μια φορά τον χρόνο. Μπορεί να είναι τρελοί που δουλεύουνε, εγώ θα πάω και στα πιο ακραία πράγματα. Πιστεύω ότι πρέπει να υπάρχουνε.»

Ιωάννης: «Θα πρέπει να υπάρχει έλεγχος για όλους και για όλα, χωρίς να εξαιρείται ούτε το δημόσιο ούτε οι εκκλησιαστικές δομές, για να ξέρει ο κόσμος πού πηγαίνουν αυτά που δίνει για χορηγίες και να ξέρει ο κόσμος και πού βαδίζει ουσιαστικά. Για να είναι πιο καθαρό το τοπίο προς όλες τις δομές.»

Κατερίνα: «Θα πρέπει να υπάρχει μία νομοθεσία η οποία όμως θα πρέπει να

επικεντρώνεται πιο πολύ όχι τόσο στα λειτουργικά όσο στην προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, ίσως δηλ. να μην πρέπει να είναι τόσο συγκεκριμένη σε τετραγωνικά ή στο πόσο προσωπικό χρειάζεται, ανά πόσα παιδιά. Πιο πολύ να προστατεύει τα δικαιώματα των παιδιών και σίγουρα να εφαρμόζεται/ να είναι κοινή

και για τις δημόσιες και για τις ιδιωτικές δομές.»

Αντώνης: «...πρέπει να υπάρχει νομοθεσία που να ελέγχει τις δομές διότι γίνονται πιο αποτελεσματικές και εκπληρώνουν το σκοπό που λειτουργούν , την παιδική προστασία δηλαδή αλλά αυτή η νομοθεσία θα πρέπει να είναι και επιστημονικά τεκμηριωμένη.»

Απαραίτητα κριτήρια λειτουργίας ΜοΠΠ

Στο σημείο αυτό ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να θέσουν οι ίδιοι ελεύθερα με βάση τη βιωματική τους εμπειρία τα απαραίτητα κατά τη γνώμη τους κριτήρια λειτουργίας των ΜοΠΠ. Οι απόψεις των ερωτηθέντων δε διαφέρουν σημαντικά. Κατά την άποψή τους σημαντικό ρόλο επέχει η σωστή επιλογή προσωπικού και η εξατομικευμένη προσέγγιση κάθε παιδιού .

Σχετικά με τα κριτήρια επιλογής προσωπικού οι ερωτηθέντες συμφωνούν πως δε θεωρούν απαραίτητο έναν σχετικό τίτλο σπουδών , χωρίς να το θεωρούν αρνητικό . Δίνουν κυρίως έμφαση στη συναισθηματική και ψυχολογική κατάσταση του προσωπικού και στη συνεχή εκπαίδευση / επιμόρφωσή του σε εξειδικευμένα ζητήματα.

Αποστολία: «Να υπάρχουν άνθρωποι που ενδιαφέρονται και αγαπούν τα παιδιά και στη συνέχεια να υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι είναι κατάλληλοι για να είναι δίπλα στα παιδιά. Είτε αυτό λέγεται κοινωνικός λειτουργός είτε ψυχολόγος είτε γιατρός, για να τα φροντίζει αν πάθουν κάτι, αλλά ο βασικός παράγοντας είναι η αγάπη κι φροντίδα. Αν κάποιος μπορεί να τα κάνει αυτά ας είναι εκεί. .. αν νιώθεις ότι μπορείς να παράξεις ένα έργο, γιατί τα παιδιά είναι ένα έργο, είτε είσαι δάσκαλος είτε είσαι παιδαγωγός, νηπιαγωγός, από εκεί και πέρα αν τ' αγαπάς κι αν νοιάζεσαι δεν χρειάζεται πτυχία.»

Ιωάννης: «Το πιο σημαντικό θεωρώ ότι είναι το προσωπικό, απ' τα πιο σημαντικά είναι θεωρώ το προσωπικό ...δεν μπορούμε να βασιζόμαστε στο να έχει κάποιος απλά μια μεγάλη αίθουσα και να είναι απρόσωπη. Και να στοιβάζονται παιδιά εκεί. Και να μην είναι εκεί κανένα ίχνος σπιτιού, ίχνος φροντίδας και ίχνος ζεστασιάς. Ή το προσωπικό ουσιαστικά να είναι ακατάλληλο γι' αυτό το χώρο. Ή να μπαίνει όποιος θέλει χωρίς κάποιο κριτήριο Τα κριτήρια είναι η ψυχολογική κατάσταση του ατόμου, που μπαίνει στο τέτοιο. Για ποιο λόγο μπαίνει... Ουσιαστικά πρέπει να έχεις

αγάπη μέσα σου για να το κάνεις αυτό.... Πρέπει να έχεις αγάπη και υπομονή και στοργή προς τα παιδιά. Για να δουλέψεις στην εκάστοτε δομή.. Δεν το θεωρώ τόσο σπουδαίο να έχει κάτι σε πτυχίο. Ουσιαστικά θεωρώ περισσότερο να συνεχίζουν να μορφώνουνε το προσωπικό που έχουνε με σεμινάρια, με ημερίδες που θα διοργανώνουνε κι αυτά. ...Και για το προσωπικό που έχει κάποιο τίτλο στο χέρι ή σπουδές με ό,τι έχει να κάνει με παιδιά. Και σ' ένα προσωπικό που δεν έχει. Και θέλει να βοηθήσει και να εξελιχθεί και σ' αυτό...»

Κατερίνα: «Η πολύ προσεκτική επιλογή προσωπικού που θα στελεχώνει τη δομή, που αυτό ίσως να μη μπορεί πάντα να γίνει καλύτερη επιλογή από τους αρμόδιους αλλά θα πρέπει να ακούμε και τα παιδιά, και την άποψη των παιδιών... Αν όμως δεν έχει κάποιο τίτλο σπουδών που να σχετίζεται με τα παιδιά ίσως να χρειαστεί κάποια ειδική εκπαίδευση πριν ξεκινήσει την εργασία του σε τέτοιες δομές.. Υπάρχουν άνθρωποι που για πολλούς λόγους δεν έχουν καταφέρει να σπουδάσουνε και παρόλα αυτά έχουν μια πολύ μεγάλη αγάπη για τα παιδιά. Αυτή όμως η πολύ μεγάλη αγάπη εγώ θεωρώ ότι πρέπει με κάποιο τρόπο να εξακριβωθεί και να πούμε ότι ναι αυτός ο άνθρωπος μπορεί να είναι δίπλα στα παιδιά. Άρα θεωρώ ότι χρειάζεται να περάσει μια εκπαίδευση, δηλ. ακόμα και να έχει τίτλο σπουδών που να σχετίζεται με τα παιδιά είτε όχι, όλοι αυτοί οι άνθρωποι που θέλουνε να στελεχώσουνε ένα ίδρυμα απαραίτητο θα ήταν να περνάνε μία εκπαίδευση για το πώς χειρίζεσαι ένα παιδί το οποίο έχει φύγει από την οικογένειά του,... και μέσα στο προσωπικό σίγουρα σε κάθε δομή πρέπει να υπάρχει ένας ψυχολόγος. Και αυτό πρέπει να είναι απαραίτητο, δεν πρέπει να είναι στην εύνοια του κοινωνικού λειτουργού που είναι υπεύθυνος του σπιτιού ούτε στο αν το παιδί θέλει. Όλα τα παιδιά που είναι εκεί μέσα πρέπει να είναι αυτονόητο ότι θα εξετάζονται από κάποιον ψυχολόγο και θα παρακολουθούνται.»

Αντώνης: «Είναι πολλά όπως οι άνθρωποι που εργάζονται και είναι κοντά στα παιδιά να έχουν αγάπη για αυτό που κάνουν να υπάρξει ψυχολόγος για υποστήριξη εάν χρειάζεται και σίγουρα να παρέχονται τα απαραίτητα στα παιδιά.... Σίγουρα θα πρέπει να υπάρχει σωστός και αποτελεσματικός έλεγχος στις εκάστοτε δομές, κάποια κριτήρια λειτουργίας, αλλά πόσο μάλλον στους ανθρώπους που εργάζονται εκεί να υπάρχει μια διαδικασία έγκρισης ατόμων που δουλεύουν...»

Ακόμα σημαντικά κριτήρια σύμφωνα με την άποψη των ερωτηθέντων είναι :

- η διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών *Κατερίνα* «Στα δικαιώματα των παιδιών. Το να διαφυλάσσονται. Να είμαστε σίγουροι ότι τα παιδιά έχουν την εκπαίδευση που πρέπει, ότι τα παιδιά έχουν τη φροντίδα που πρέπει, ότι τα παιδιά δεν κακοποιούνται, ότι είναι ελεύθερα να κάνουν κάποιες επιλογές, ότι κοινωνικοποιούνται, ότι αυτό. Ότι είναι φυσιολογικά παιδιά.»
- η ενίσχυση της παιδικότητας, *Ιωάννης* «Θα έπρεπε να εστιάσει τα παιδιά να βρίσκουν πάλι την παιδικότητά τους και να ξεπερνούν αυτά τα μέσω υποδομές και κτηριακές και το προσωπικό. Ε περισσότερο αυτό θεωρώ»
- η έμφαση στο παιδί και όχι στις κτηριακές προδιαγραφές *Κώστας* « Θα πρέπει να επικεντρώνεται κυρίως στο παιδί και όχι στις υλικές δομές τόσο των μονάδων , Αν υπάρχουν όμως στοιχεία κακοποίησης να επικεντρωνόμαστε στο παιδί και όχι στο ίδρυμα ή το χώρο που θα πάει. Να επικεντρωνόμαστε πρώτα τι είναι καλύτερο για το κάθε παιδί ξεχωριστά. Γιατί κάθε περίπτωση είναι διαφορετική» *Αντώνης* «Σε αυτό που πρέπει να εστιάσουμε στο νόμο είναι κατ' αρχάς το παιδί να είναι καλά το παιδί με αυτό ξεκινάμε σαν βάση»
- οι κανόνες που θέτει η κάθε δομή στα παιδιά,

Αποστολία: «νομίζω ότι πάντα στα πλαίσια μιας δομής που υπάρχουν πολλά άτομα προφανώς υπάρχουν κανόνες, αλλά δεν χρειάζεται πάντα να είναι αυστηροί»

Ιωάννης: «. Ο τρόπος λειτουργίας κάθε δομής. Και πώς λειτουργεί και τι κανόνες βάζει η ίδια η δομή. Αυτό. Είναι δηλ. το να μην παρεκτρέπονται σε μια δομή»

Αποϊδρυματοποίηση

Σε σχέση με την αποϊδρυματοποίηση οι ερωτηθέντες δίνουν έμφαση στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, στη δημιουργία συνθηκών κανονικότητας και στη δημιουργία δεσμών εκτός της ΜοΠΠ, στους ελέγχους για την ομαλή λειτουργία των μονάδων αλλά και στην πρόληψη

Αποστολία: «...θα έλεγα ότι ένας νόμος απλά που θα μπορούσε να περάσει είναι με βάση τα παιδιά και πώς θα μπορούσαν να μεγαλώσουν σαν οικογένεια. Αυτός να είναι ο στόχος και όχι τα όρια και αν υπάρχουν τα κτήρια και πόσα μπάνια έχει και τι ακριβώς γίνεται»

Κώστας :«...πώς μπορούμε να γίνει η λεγόμενη αυτό που και καλά πουλάει ο νόμος που δεν το κάνει εγώ πιστεύω σε κανένα σκέλος η αποϊδρυματοποίηση. Οι δημόσιες

δομές πώς μπορούν να ενισχυθούν τοπικά όπως είναι οι κοινωνικοί λειτουργοί, όπως είναι οι ψυχολόγοι, ώστε να μη φτάσουμε στο σημείο ένα παιδί να πάει σ' ένα ίδρυμα. ... γιατί δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα. ... να του παρέχει ό,τι χρειάζεται ώστε η οικογένεια να μείνει ενωμένη. Η οικογένεια πρέπει να είναι μαζί, να μη σπάσει. Εγώ εκεί πιστεύω ότι πρέπει να επικεντρωθεί ο νόμος. Να μη διαλυθεί η οικογένεια...»...σίγουρα τα παιδιά θα πρέπει για να μη στιγματίζονται κτλ. να έρχονται κανονικά στα δημόσια σχολεία. Να μην στερούνται κάτι που δεν θα έκανε ένα παιδί που θα ήταν σε μια απλή οικογένεια. Να συμμετέχουν στα κοινωνικά δρώμενα κανονικά. Να μην είναι αποκλεισμένα. Δηλ. αυτό που λένε ότι δεν θέλουν να τα πάνε τα ιδρύματα να είναι εκτός αστικού ιστού. Ε δεν έχει να κάνει αν είναι εντός ή εκτός αστικού ιστού. Αν το παιδί είναι εσώκλειστο μες στο ίδρυμα 24 ώρες. Θα πρέπει να έρχονται με την κοινωνία γύρω τους, να συμμετέχουν στα δρώμενα, να πηγαίνουν σε δημόσια σχολεία, με την έννοια να έρχονται σε επαφή με άλλα παιδιά κανονικά που να μην είναι από το ίδιο ίδρυμα και να μεγαλώνουν στον ίδιο χώρο και να πηγαίνουν στο ίδιο σχολείο και να μη βλέπουν κόσμο γύρω τους και σίγουρα μετράει πάρα πολύ τι γίνεται με τα παιδιά όταν αρχίζουν να ενηλικιώνονται και θέλουν ν' ακολουθήσουν κάποιες σταδιοδρομίες, γιατί ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της αποϊδρυματοποίησης κατά τη γνώμη μου είναι και τι γίνεται στα παιδιά μόλις κλείσουν το 18 ο έτος της ηλικίας τους που είναι πλέον ενήλικες όσον αφορά το νόμο όμως όσον αφορά το παιδί και τις δυνατότητές τους παραμένουν παιδιά. Γιατί πριν 2 μέρες πριν κλείσουν τα 18 τους ήτανε ανήλικοι και μπορεί να θέλαν να σπουδάσουν τι γίνεται μ' αυτά τα παιδιά; Ποιος θα τα βοηθήσει;

Ιωάννης : «Πρώτον να προβλέπει τη μόρφωση της κοινωνίας, γιατί ζούμε στην Ελλάδα και θεωρώ ότι η κοινωνία δεν έχει έρθει σε επαφή στο να υιοθετεί παιδιά από ιδρύματα και από δομές, ουσιαστικά θεωρώ ότι ο περισσότερος κόσμος δεν ξέρει τι είναι η υιοθέτηση. Είμαστε πολύ πίσω σ' αυτόν τον τομέα και δεν θεωρώ ότι ο νόμος πρέπει να στοχεύει απευθείας στις δομές, όσο τις κοινωνίες, όσο την κοινωνία που πρέπει να μορφωθεί και να έρθει ουσιαστικά να μην έχει θέμα με την υιοθέτηση κάποιου παιδιού που δεν είναι δικό του.»

Κατερίνα: «Δεν μπορεί να υπάρξει. Κατά τη γνώμη μου δε γίνεται να υπάρξει αποφυγή ιδρυματοποίησης. Και οι καλύτερες συνθήκες να είναι, οι καλύτερες δυνατές, γιατί πάντα νομίζω ότι πρέπει να μπει κι αυτό ότι οι καλύτερες δυνατές, ποτέ δεν μπορεί να είναι τέλειες, νομίζω ότι δεν μπορεί να υπάρξει.»

Η χρησιμότητα της βιοματικής εμπειρίας στο σχεδιασμό ενός νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των παιδιών στις ΜοΠΠ

Στο σύνολό του οι ερωτηθέντες συμφωνούν πως η άποψη των παιδιών που έχουν ζήσει και μεγαλώσει σε ΜοΠΠ θα ήταν χρήσιμη στο σχεδιασμό ενός νομοθετικού πλαισίου για τις ΜοΠΠ

Κώστας: « Εννοείται ότι θα έπρεπε να το είχαν κάνει και απορώ αν δεν το έχουν κάνει , γιατί έτσι είχαν καταλήξει σε πιο ουσιαστικά συμπεράσματα. Πραγματικά τα παιδιά που έχουν μεγαλώσει σε ιδρύματα έχουν άποψη γιατί τα ξέρουν εκ των έσω . Η γνώση αυτή και η εμπειρία θα ήταν πολύ χρήσιμη»

Ιωάννης: «Θεωρώ ότι πρώτα πρέπει να ρωτήσουν τα παιδιά που έχουν μεγαλώσει σ' αυτές τις δομές γιατί ουσιαστικά αυτές οι δομές είναι για τα παιδιά, και όσοι έχουν ζήσει θα ξέρουνε κάτι παραπάνω από κάποιον που απλά βγάζει νόμο και δεν έχει καμία σχέση με αυτές τις δομές. Γιατί φυσικά άμα δεν ζεις κάτι δεν ξέρεις. Και θεωρείς, απλά φαντάζεσαι ότι η λειτουργία του μπορεί να είναι καλύτερη έτσι, μπορεί να είναι αλλιώς και έτσι. Από τη φαντασία μέχρι να λειτουργεί σωστά είναι μια απόσταση πολύ μακρινή. Και πολλές φορές αυτό που φαντάζεσαι δεν γίνεται να γίνει ουσιαστικά έμπρακτα.....»

Αντώνης: «...διότι δεν χρειάζεται μόνο η γνώση για να δημιουργήσουμε ένα νομοθετικό σχέδιο αλλά και η εμπειρία και γνώμη των παιδιών που μεγάλωσαν μέσα στις δομές γιατί αυτά τα παιδιά έχουν καλύτερη άποψη απ' όλους και πιστεύω τα παιδιά θα αναφέρουν τα σημαντικότερα ζητήματα που θα πρέπει να απασχολούν για τις δομές αυτές»

Κατερίνα: «...και ας μιλήσουμε με παιδιά που έχουνε φύγει από δομές τέτοιες, να ακούσουμε έτσι τι έχουν να πουν και μετά να σκεφτούμε τι κανόνες χρειάζονται.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 -Συμπεράσματα- Συζήτηση- Προοπτικές της έρευνας

7.1 Συμπεράσματα

Οι λόγοι για τους οποίους ένα παιδί απομακρύνεται από το οικογενειακό του περιβάλλον είναι αφενός τα οικονομικά, κοινωνικά προβλήματα που μπορεί μια οικογένεια να έχει και να αδυνατεί να αντιμετωπίσει και αφετέρου η κακοποίηση ή/και παραμέληση σε ποσοστό των δύο τρίτων των περιπτώσεων. Τα βιώματα στην

οικογένεια αλλά και η απομάκρυνση από αυτήν αποτελούν αδιαμφισβήτητα ένα τραυματικό γεγονός για τη ζωή ενός παιδιού. Λύσεις για τη μετέπειτα πορεία του αποτελούν είτε η τοποθέτηση σε Μονάδα Παιδικής Προστασίας , είτε η τεκνοθεσία , είτε η αναδοχή . Είναι καθολικά αποδεκτό πως η ιδρυματική φροντίδα αποτελεί την έσχατη των επιλογών, παρόλα αυτά χιλιάδες παιδιά μένουν σε ιδρύματα , τα οποία ακόμα και λόγω των πρακτικών περιορισμών που επιβάλλονται, αφαιρούν από τα παιδιά το δικαίωμα της πλήρους ανάπτυξης .

Τα δικαιώματα των παιδιών θεσπίζονται μέσα από τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού , το οποίο αποτελεί το βασικό κείμενο στο οποίο για πρώτη φορά τα παιδιά αποτελούν τα ίδια φορείς δικαιωμάτων κι υποχρεώσεων , και αποκτούν νομική προσωπικότητα.

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας ορίζεται πως ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί πρωταρχικό καθήκον της ΕΕ., ενώ ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων σε σχέση με τα παιδιά αναγνωρίζει το δικαίωμα στην έκφραση της γνώμης τους, το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού και το δικαίωμα που έχει κάθε παιδί να διατηρεί σχέσεις και με τους δύο γονείς του.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την άσκηση Δικαιωμάτων του Παιδιού αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο με το οποίο συγκεκριμενοποιούνται αυτές οι διαδικασίες , η παρέκκλιση από τις οποίες ουσιαστικά συνιστά καταπάτηση των δικαιωμάτων του παιδιού.

Στο ελληνικό Σύνταγμα η προστασία της παιδικής και νεανικής ηλικίας προβάλλεται ως πρωταρχική υποχρέωση της ελληνικής πολιτείας και με μια σειρά νόμων γίνεται προσπάθεια προστασίας των δικαιωμάτων της παιδικής ηλικίας και νομοθετικής ρύθμισης της ίδρυσης και λειτουργίας των ΜοΠΠ.

Με το Νόμο 4538/2018 για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και υιοθεσίας γίνεται μια προσπάθεια οργάνωσης των διαδικασιών της αναδοχής και τεκνοθεσίας η οποία από τη διεθνή βιβλιογραφία προκρίνεται ως η βέλτιστη εκδοχή της εναλλακτικής φροντίδας, με τις μικρότερες επιπτώσεις στην υγιή ανάπτυξη των παιδιών και εναρμονίζεται με τις Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών, αλλά και της ΕΕ, η οποία στηρίζει τη μεταρρύθμιση της προστασίας των παιδιών και

τη μετάβασή τους από την ιδρυματική φροντίδα σε εξατομικευμένη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας.

Η συμβολή της νέας ΥΑ 40494/22 στο προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο είναι πως για πρώτη φορά δίνει ορισμό των ΜοΠΠ και περιγράφεται ο σκοπός τους. Επίσης εναρμονίζεται με τη Σύσταση (2005) 5 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στα κράτη μέλη για τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας, καθώς έχει γίνει προσπάθεια ενσωμάτωσης τόσο των ειδικών δικαιωμάτων των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας όσο και των κατευθυντήριων οδηγιών και προδιαγραφών ποιότητας της Σύστασης .(Συμβούλιο της Ευρώπης , Σύσταση 2005) Με την κοινή υπουργική απόφαση επίσης ορίζονται με σαφήνεια και λεπτομέρεια οι προδιαγραφές καταλληλότητας οικοπέδου και κτιρίου, η διαμόρφωση εσωτερικών και εξωτερικών χώρων, και οι προδιαγραφές λειτουργικότητας των κτιρίων.

Παράλληλα για πρώτη φορά είναι απαραίτητη η τεκμηρίωση από αδήριτη κοινωνική ανάγκη της λειτουργίας της ΜοΠΠ στην προτεινόμενη γεωγραφική ενότητα, ιδίως μέσω τεκμηρίωσης ότι η ανάγκη λειτουργίας της στην προτεινόμενη γεωγραφική ενότητα δεν είναι δυνατό να καλυφθεί από υφιστάμενες δομές.

Σε αντίθεση με το νόμο 2345/1995 για οργανωμένες υπηρεσίες παροχής προστασίας από φορείς κοινωνικής πρόνοιας, οι οποίες ορίζουν τη λειτουργία και τον έλεγχο νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού Δικαίου, η νέα ΚΥΑ απευθύνεται μόνο σε ιδιωτικές και όχι στη δημόσιες κι εκκλησιαστικές ΜοΠΠ. Επίσης ενώ ο Ν.2345/1995 εξετάζει το επιτρεπτό ή μη λειτουργίας των Μονάδων σε αστικό ή μη ιστό , με τη νέα ΚΥΑ ορίζεται η λειτουργία τους εντός αστικού ιστού.

Επιπλέον στην ΚΥΑ φαίνεται το ενδιαφέρον του Έλληνα νομοθέτη εκτός από την ασφαλή διαβίωση, η οποία προβλέπεται από τις προδιαγραφές καταλληλότητας και στην εισαγωγή ενός δομημένου πλαισίου λειτουργίας των ΜοΠΠ ιδιωτικού δικαίου με προδιαγραφές που σκοπό έχουν να διασφαλίζουν την κατά το δυνατό εξατομικευμένη προσέγγιση των παιδιών σε ΜοΠΠ, το σεβασμό στην προσωπικότητα και την καταγωγή τους και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους , που αφορούν στην υγεία , εκπαίδευση και την εν γένει υγιή ανάπτυξή τους. Η απαγόρευση τοποθέτησης παιδιών κάτω των τριών ετών σε ιδρυματική φροντίδα

είναι σε συνάρτηση με τις μελέτες της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας , οι οποίες καταδεικνύουν πως σε ηλικίες κάτω των τριών τα παιδιά που διαβιών σε ΜοΠΠ υφίστανται σημαντικές αναπτυξιακές καθυστερήσεις.

Ο Συνήγορος του Πολίτη σε δελτίο τύπου που εξέδωσε στις 17 Μαΐου 2022 χαιρετίζει τη νέα υπουργική απόφαση 40494/22 « ως μια ιδιαίτερα θετική εξέλιξη στην κατεύθυνση της προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αλλά και ως ένα ακόμη βήμα για την προαγωγή της αποϊδρυματοποίησης, σε ευθυγράμμιση με τις σύγχρονες θεσμικές επιταγές» (Συνήγορος του Πολίτη, 2022).

Η Ανεξάρτητη Αρχή με ειδική έκθεση είχε επισημάνει την υψίστης σημασίας ανάγκη για τη θεσμοθέτηση κανόνων λειτουργίας των ΜοΠΠ , οι οποίες ακριβώς ελλείπει νομοθετικού πλαισίου εμφάνιζαν αυξημένη ανομοιογένεια στον τρόπο λειτουργίας τους. (Συνήγορος του Πολίτη 2020).

Με βάση τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας το σύνολο των ερωτηθέντων συμφωνούν στην ανάγκη ύπαρξης νομοθετικού πλαισίου που να ρυθμίζει τα ζητήματα ίδρυσης και λειτουργίας των ΜοΠΠ καθώς και τη μεγάλη ανάγκη διεξαγωγής συχνών και ουσιαστικών ελέγχων από την Πολιτεία για την εξακρίβωση των συνθηκών διαβίωσης και το ενδεχόμενο μη διαφύλαξης των παιδιών που φιλοξενούνται σε ΜοΠΠ.

Ωστόσο οι ερωτηθέντες διαφωνούν με τη θεσμοθέτηση κανόνων που να αφορούν αποκλειστικά τις ΜοΠΠ ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Αρχικά η σκέψη τους βασίζεται στο γεγονός πως όλα τα παιδιά έχουν την ίδια ανάγκη και το ίδιο δικαίωμα να ζουν σε φορείς που να υπάγονται στους ίδιους κανόνες δικαίου και πως αυτό αποτελεί μια διάκριση . Σε γενικές γραμμές η αίσθηση που έχουν είναι πως οι συνθήκες είναι μάλλον χειρότερες στις δημόσιες κι εκκλησιαστικές δομές και αφήνουν να εννοηθεί πως πιθανόν να υπάρχει κάποια σκοπιμότητα πίσω από αυτή τη διάκριση .

Όσον αφορά τη δημιουργία ΜοΠΠ αποκλειστικά εντός αστικού ιστού , φαίνεται πως αντιλαμβάνονται την ανάγκη κοινωνικοποίησης των παιδιών, ωστόσο δε θεωρούν πως αυτό θα επέλθει από την τοποθέτηση των ΜοΠΠ σε αστικό ιστό , όσο από τον τρόπο λειτουργίας και τους κανόνες της κάθε δομής . Με άλλα λόγια, κατά την

άποψή τους η σύνδεση με την κοινότητα είναι σημαντική για τη μείωση της ιδρυματοποίησης αλλά αυτό δεν επιτυγχάνεται αποκλειστικά εντός αστικού ιστού .

Σε σχέση με τις κτιριακές υποδομές . τις οποίες με μεγάλη λεπτομέρεια καθορίζει η νέα ΥΑ , θεωρούν ότι προέχουν άλλα πιο σημαντικά ζητήματα και πως το κτιριακό έπεται . Οι ίδιοι μέσα από την εμπειρία τους θεωρούν πως μια δομή οφείλει να ομοιάζει σε σπίτι και πως ακόμα και πολυμελείς οικογένειες μένουν σε οικείες οι οποίες δεν ελέγχονται , ακόμα και αν είναι σε περιορισμένα τετραγωνικά. Θεωρούν πως πρέπει να υπάρχουν τα βασικά αλλά πως οι οδηγίες που αφορούν τετραγωνικά μέτρα ανά παιδιά δεν είναι απαραίτητες , αν πληρούνται άλλες ουσιαστικότερες προϋποθέσεις .Επιπλέον , κατά την άποψή τους , τα κτιριακά κριτήρια δεν είναι αυτά που θα πρέπει να οδηγήσουν σε αναστολή λειτουργίας υφιστάμενες δομές που έχουν ελεγχθεί και λειτουργούν σωστά στα άλλα επίπεδα.

Στο πλαίσιο της αποϊδρυματοποίησης η νέα ΥΑ προωθεί την ημιαυτόνομη διαβίωση σε παιδιά άνω των 15 ετών , ωστόσο οι ερωτηθέντες θεωρούν κάτι τέτοιο ιδιαίτερος επικίνδυνο για τα παιδιά παρά το γεγονός πως θα έχουν επιδότηση ενοικίου και συμβουλευτική υποστήριξη , θεωρούν πως σε αυτή την ευαίσθητη ηλικία ένα παιδί θα πρέπει να ανήκει κάπου , να έχει πρότυπα στην καθημερινότητά του και επίβλεψη ικανή να προφυλάξει το παιδί τόσο από τη σχολική διαρροή όσο και από διάφορους κινδύνους.Στο σημείο αυτό αξίζει να προβληματιστούμε για το κατά πόσο η άποψη παιδιών που έχουν μεγαλώσει σε κλειστές δομές παιδικής προστασίας θα είχε να προσφέρει στη διαμόρφωση πολιτικών για την παιδική προστασία

Η επιλογή του προσωπικού αναδεικνύεται μέσα από την παρούσα έρευνα ως το πιο σημαντικό κριτήριο για την εύρυθμη λειτουργία των ΜοΠΠ σύμφωνα με τους ερωτηθέντες . Η ποιότητα των ατόμων δεν καθορίζεται από τους τίτλους σπουδών και ωστόσο θα πρέπει να ελέγχονται τακτικά και να επιμορφώνονται . Το πεδίο αυτό είναι σύμφωνο με το άρθρο 13 της νέας ΥΑ και αφορά τη στελέχωση των ΜοΠΠ.

Επίσης η διαφύλαξη των δικαιωμάτων των παιδιών που προκύπτει από την έρευνα ως απαραίτητο κριτήριο και η ενίσχυση της κοινωνικοποίησης των παιδιών προβλέπονται από το άρθρο 11, ενώ το άρθρο 10 διασφαλίζει τον παιδοκεντρικό χαρακτήρα της λειτουργίας και την εξατομικευμένη φροντίδα κάθε παιδιού με την εκπόνηση Ατομικού Σχεδίου Φροντίδας .

Από την παρούσα έρευνα προκύπτει πως μεγάλη βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί στους κανόνες που αφορούν τα ίδια τα παιδιά που διαβιούν σε ΜοΠΠ. Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες οι κανόνες αυτοί μπορεί να εντείνουν την ιδρυματοποίηση.

Σημαντικό ζήτημα που προκύπτει από την έρευνα είναι επίσης η με την ενηλικίωση στήριξη αυτών των παιδιών για τα οποία δε υπάρχει πρόβλεψη. Η ένταξή τους στην κοινωνία και στην επαγγελματική ζωή είναι ένα φλέγον ζήτημα καθώς στην ηλικία των 18-ενήλικοι πλέον- καλούνται να επιβιώσουν σε μια ιδιαίτερα δύσκολη εποχή, χωρίς το οικογενειακό υπόβαθρο.

Σύμφωνα με τη Μαρκοπούλου (1995) η ζωή στο ίδρυμα ενέχει τον περιορισμό των κοινών δραστηριοτήτων των παιδιών, τα οποία ακολουθούν ένα κοινό πρόγραμμα. Παράλληλα με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά χάνουν την αίσθηση του ξεχωριστού και την ιδιωτικότητά τους εξαιτίας των συνθηκών διαβίωσης που γίνεται ομαδικά. (Χρυσικός 2002). Η καθημερινότητα των παιδιών είναι συχνά μονότονη, προκαθορισμένη και αναγκαστικά υποκόπτεται στο πρόγραμμα και στη λειτουργία του εκάστοτε ιδρύματος (Goffman, 1994). Συχνά τα παιδιά στερούνται ευκαιρίες αλληλεπίδρασης ακόμα και με το προσωπικό των ιδρυμάτων εξαιτίας της δυσκολίας να καλυφθούν πρωταρχικά οι βασικές ανάγκες των παιδιών σε φαγητό, ένδυση, καθαριότητα, ενώ η επικοινωνία μεταξύ τους συχνά περιορίζεται σε λειτουργικά θέματα και σπάνια υπάρχουν ευκαιρίες ουσιαστικότερης επικοινωνίας (Giese & Dawes, 1999). Στα σημεία αυτά έμμεσα ή άμεσα εστίασαν και τα υποκείμενα της παρούσας έρευνας, μιλώντας για την ανάγκη κοινωνικοποίησης ελέγχου των κανόνων και επιλογής προσωπικού

Ωστόσο η έρευνα των Myers & Rittner (2001) καταλήγει στο συμπέρασμα πως τα παιδιά που έχουν μεγαλώσει σε ιδρυματική φροντίδα είναι πιο κοινωνικά και τους είναι πιο εύκολο να δημιουργήσουν κοινωνικές σχέσεις ως ενήλικοι.

Επιπλέον σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας του McKenzie (1997), ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του 60% από τους 1589 συμμετέχοντες, συμφώνησε πως έχουν εφοδιαστεί με σωστή καθοδήγηση και αξίες για τη ζωή. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι το 82% των συμμετεχόντων δήλωσε πως προτιμά το ίδρυμα σε σχέση με την αναδοχή, άποψη που επίσης συνάδει και με τα ευρήματα της παρούσας έρευνας. Σε άλλη έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2001 από τους Myers & Rittner

το 90% των συμμετεχόντων δήλωσε ικανοποίηση από την ανατροφή που έλαβε στο ίδρυμα και το προτιμά από την αναδοχή.

Σε σχέση με την προώθηση της αναδοχής και τεκνοθεσίας ως βέλτιστων τρόπων εναλλακτικής φροντίδας η πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφωνεί υπό προϋποθέσεις . Δίνεται μεγάλη βαρύτητα στην ηλικία του παιδιού και στις σωστές διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται καθώς και στην προϋπόθεση της διατήρησης της ενότητας των αδερφών, που προβλέπεται επίσης από την νέα ΥΑ σε εναρμόνιση με την ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία. Δίνεται έμφαση από τους ίδιους τους ερωτηθέντες στο δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του σε σοβαρά θέματα που το αφορούν. Ωστόσο από την έρευνα προέκυψε πως παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας πιθανόν να μη θέλουν να προχωρήσουν σε τοποθέτηση σε αναδοχή ή τεκνοθεσία και δεδομένου ότι τα ίδια τα υποκείμενα δε θεωρούν λύση την ημιαυτόνομη διαβίωση , η ιδρυματική φροντίδα είναι μονόδρομος , κάτι που δε συνάδει με την σταδιακή εγκατάλειψη του ιδρυματικού μοντέλου , που αποτελεί κοινό στόχο και με τον οποίο εναρμονίζεται η νέα ΥΑ.

Συμπερασματικά η νέα ΥΑ 40494/22 εναρμονίζεται με τα διεθνή κείμενα που αφορούν στην παιδική προστασία και σε γενικές γραμμές αποτελεί μια θετική εξέλιξη , αν και παράλληλα οι ερωτηθέντες που έχουν την εμπειρική γνώση της διαβίωσης σε ΜοΠΠ είναι αρνητικοί ή διατηρούν επιφυλακτική στάση απέναντι σε πολλές από τις ρυθμίσεις της νέας υπουργικής απόφασης.

7.2 Συζήτηση

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια προσπάθεια αποτύπωσης του νομικού πλαισίου που αφορά στην παιδική προστασία στην Ελλάδα . Πιο συγκεκριμένα καλείται να ξεκινήσει τη συζήτηση σχετικά με την νέα ΥΑ 40494/22, η οποία αφορά στις Μονάδες Παιδικής Προστασίας ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα στην Ελλάδα. Πολλές μελέτες έχουν διεξαχθεί σχετικά με την παιδική προστασία , ωστόσο για πρώτη φορά δίνεται μέσα στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο ο ορισμός και ορίζεται ο σκοπός των ΜοΠΠ, καθώς επίσης με λεπτομέρεια ορίζονται πολλές συνιστώσες δυνάμεις που αφορούν την λειτουργία των μονάδων σε πολλά επίπεδα ίδρυσης και λειτουργίας τους που αφορούν, την ίδρυση , αδειοδότηση, τις κτιριακές προδιαγραφές , την προώθηση της τεκνοθεσίας, της αναδοχής και της ημιαυτόνομης

διαβίωσης σε παιδιά άνω των 15 ετών, την επιλογή προσωπικού και τη διαφύλαξη δικαιωμάτων του παιδιού.

Η ως άνω ΥΑ στην παρούσα έρευνα τέθηκε προς συζήτηση με ενήλικους άνδρες και γυναίκες , φοιτητές ή πτυχιούχους ελληνικών πανεπιστημίων , οι οποίοι έχουν μεγαλώσει και ενηλικιωθεί εντός δομών παιδικής προστασίας. Παρά το γεγονός πως η νέα ΥΑ ακολουθεί τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εναρμονίζεται με την ευρωπαϊκή νομοθεσία ,που βασίζονται στα πορίσματα σχετικών ερευνών , εντούτοις οι ερωτηθέντες νέοι και νέες φαίνονται μάλλον επιφυλακτικοί . Συμφωνούν κατ' αρχήν με την ύπαρξη νομικού πλαισίου για τις μονάδες παιδικής προστασίας και δίνουν έμφαση στους αυστηρούς ελέγχους που θα πρέπει συχνά να διεξάγονται ώστε να διαφυλάσσονται τα δικαιώματα των παιδιών και να εξασφαλίζεται η προστασία τους , ωστόσο επιφυλάσσονται σε επιμέρους ζητήματα όπως ο διαχωρισμός ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ αλλά επίσης φαίνονται δύσπιστοι όσον αφορά τις διαδικασίες της τεκνοθεσίας , της αναδοχής , της ημιαυτόνομης διαβίωσης . Μέσα από τις συνεντεύξεις διαφάνηκε η έλλειψη εμπιστοσύνης στο ελληνικό κράτος είτε ότι έχει τη βούληση , είτε ότι είναι σε θέση να πράξει τα απαραίτητα ώστε πρωτίστως να μην απομακρύνονται τα παιδιά από τις οικογένειές τους όπου αυτό είναι δυνατό και στη συνέχεια σε περιπτώσεις αναδοχής και τεκνοθεσίας ότι πραγματοποιούνται με τρόπο σίγουρο , χωρίς τον κίνδυνο να χρειαστεί τα παιδιά να επιστρέψουν ξανά στις δομές , γεγονός που θεωρούν καταστροφικό, αφού το παιδί θα βιώσει την απόρριψη για δεύτερη φορά.

7.3 Προοπτικές της έρευνας

Μέσα από την παρούσα έρευνα υπάρχουν προοπτικές για νέες έρευνες . Κατ' αρχάς με τον ίδιο σχεδιασμό θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί έρευνα σε περισσότερα άτομα, δεδομένου του μικρού αριθμού ερωτηθέντων . Παράλληλα θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να ερευνηθούν η ίδρυση, λειτουργία , κτιριακές προδιαγραφές ,επιλογή και επιμόρφωση προσωπικού και στις δημόσιες και εκκλησιαστικές δομές που εξαιρούνται του παρόντος νόμου, ώστε πιθανόν να διαφανούν οι λόγοι αυτού του διαχωρισμού . Ασφαλώς , προϊόντος του χρόνου θ είχε μεγάλο ενδιαφέρον να πραγματοποιηθεί μια έρευνα σχετικά με τα αποτελέσματα που θα επιφέρουν οι αλλαγές που κομίζει η νέα ΥΑ στο χώρο της παιδικής προστασίας

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού
https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_ELL.pdf

ΕΔΔΑ ,Υ.Κ. Κατά Ηνωμένου Βασιλείου , Αριθ. 4547/10 ,13 Μαρτίου 2012, σκέψη 137

ΕΔΔΑ, Ignacolo-Zenide κατά Ρουμανίας,Αριθμ31679/96 , 25 Ιανουαρίου 2000, σκέψη 94

Ε.Ε. (2016) Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 202 της 7.6.2016, σ. 389–405). Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=EL>

ΕΕ (2012), Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,ΕΕ 2012 C 326, Άρθρο 24§3)

Ελληνικό Σύνταγμα. Διαθέσιμο στο : <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/FEK%20211-A-24-12-2019%20NEO%20SYNTAGMA.pdf>

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (αναθεωρημένος), Σειρά Συνθηκών Συμβουλίου της Ευρώπης αναθεωρημένου Κοινωνικού Χάρτη (ΕΚΧ). Διαθέσιμος στο : <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4c10ae992>

Η.Ε., Γενική Συνέλευση, Κατευθυντήριες γραμμές για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών, A/RES/64/142, 24 Φεβρουαρίου 2010, A/RES/64/142 §21 Συμβούλιο της Ευρώπης,

Η.Ε. , Γενική Συνέλευση , Κατευθυντήριες γραμμές για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών A/RES/64/142 48-51, 24 Φεβρουαρίου 2010, παρ. 48-51

Η.Ε., Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD) Διαθέσιμο στο :

<https://unric.org/el/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%84%CF%8C%CE%BC%CF%89%CE%BD-%CE%BC-2/>

N.2101/1992. Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα τον παιδιού Διαθέσιμο στο : <https://www.e-nomothesia.gr/kat-anilikoi/nomos-2101-1992-phek-192-a-2-12-1992.html>

N.2502/1997. Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την άσκηση των δικαιωμάτων των παιδιών Διαθέσιμος στο : <https://www.e-nomothesia.gr/kat-anilikoi/nomos-2502-1997.html>

N. 4538/2018. Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και υιοθεσίας και άλλες διατάξεις Διαθέσιμος στο : <https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/nomos-4538-2018-phek-85a-16-5-2018.html>

Νόμος 4837/2021. Πρόληψη και αντιμετώπιση περιστατικών κακοποίησης και παραμέλησης ανηλίκων, Πρόγραμμα «Κυψέλη» για την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών σε βρεφικούς, βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς, διατάξεις. Διαθέσιμο στο : <https://www.e-nomothesia.gr/kat-anilikoi/nomos-4837-2021-phek-178a-1-10-2021.html>

Κανονισμός Βρυξέλλες II. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/matrimonial-and-parental-judgments-jurisdiction-recognition-and-enforcement-brussels-ii.html#:~:text=%CE%9F%20%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%B1%CF%84%CF%8C%CE%BC%CF%89%CE%BD-%CE%BC-2/>

[F%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%20\(%CE%95%CE%9A\)%20%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B8.,%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%B5%CF%80%CE%B9%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%8E%CE%BD%20%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anilikoi/koine-upourgike-apophase-40494-2022.html)

Κοινή Υπουργική Απόφαση Αριθμ. 40494/2022. Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας μονάδων Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας (ΜοΠΠ) από νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Διαθέσιμο στο : <https://www.e-nomothesia.gr/kat-anilikoi/koine-upourgike-apophase-40494-2022.html>

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Bowlby, J. (1951). *Maternal care and mental health* (Vol. 2). Geneva: World Health Organization

Browne, K. (2009). *The risk of harm to young children in institutional care*. BCN/Save the Children UK. Available at: http://www.savethechildren.org.uk/en/docs/The_Risk_of_Harm.pdf

Carter, R. (2005). *Family matters: A study of institutional childcare in Central and Eastern Europe and the Former Soviet Union*. London: Everychild. Available at: <https://resourcecentre.savethechildren>

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2000). *Research methods in education* (5th Ed.). New York: RoutledgeFalmer.

Creswell, J. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας* (μτφ.: Ν. Κουβαράκου). Αθήνα. Εκδόσεις Ίων. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2002).

Csáky, C. (2009). *Keeping children out of harmful institutions*. Save the Children: London, UK. Διαθέσιμο στο : <https://resourcecentre.savethechildren.net/node/1398/pdf/1398.pdf>

Dennis, W. & Najarian, P. (1957). *Infant development under environmental handicap*. *Psychological Monographs: General and Applied*, 71(7), 1-13. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1037/h0093705>

Giese, S., & Dawes, A. (1999). *Child care, developmental delay and institutional practice*. *South African Journal of Psychology*, 29: 17-22.

Goffman, E. (1994). *Άσυλα: Δοκίμια για την κοινωνική κατάσταση των ασθενών του ψυχιατρείου και άλλων τροφίμων*. Αθήνα: Ευρυαλός.

Hamilton-Giachritsis, C., & Browne, K. (2012, October 8). Forgotten children? An update on young children in institutions across Europe. *Early Human Development*, 88(12), σσ. 911-914.

Hammarberg T. , 2008, Διάλεξη του T. Hammarberg , Συμβούλιο της Ευρώπης, Βαρσοβία 30 Μαΐου 2008

Johnson, R., Browne, K. D., Hamilton-Giachritsis, C. E. (2006). Young children in institutional care at risk of harm. *Trauma Violence and Abuse*, 7(1), 1–26. Sage Publications, DOI: 10.1177/1524838005283696n.net/node/2357/pdf/2357.pdf

Marcovitch, S., Goldberg, S., Gold, A., Washington, J., Wasson, C., Krekewich, K., & Handley-Derry, M. (1997). Determinants of behavioural problems in Romanian children adopted in Ontario. *International Journal of Behavioral Development*, 20(1), 17-31. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1080/016502597385397>

Maria Petmesidou (2013) Is social protection in Greece at a crossroads?, *European Societies*, 15:4, 597-616, DOI: 10.1080/14616696.2013.836407

Myers, L.L., & Rittner, B. (2001). Adult Psychosocial Functioning of Children Raised in an Orphanage. *Residential Treatment for Children and Youth*, 18: 3-20.

Provence, S. & Lipton, R. C. (1962). *Infants in institutions: A comparison of their development with family-reared infants during the first year of life*. New York: International Universities Press

Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές (2η εκδ.)* (μτφ.: Μ. Παπαδοπούλου & Μ. Τόμπρου). Αθήνα: Gutenberg.

Rutter, M. (1998). Developmental catch-up, and deficit, following adoption after severe global early privation. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 39(4), 465-476.

Unicef. (2007). *Implementation handbook for the convention on the rights of the child*. Ανακτήθηκε από

<https://www.unicef.org/lac/media/22071/file/Implementation%20Handbook%20f>

Wolkind, S. N. (1974). The components of "affectionless psychopathy" in institutionalized children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 15(3), 215-220.

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Αβραμικά, Μ., Λαφαζάνη, Π., & Στεφανούση, Ε. (2013). Παιδική κακοποίηση και παρεμβάσεις. *Επιστημονικά Χρονικά*, 18(3), 146-151.

Βορριά, Γ. (1988). Οι συνέπειες στην κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών, από τη μακροχρόνια παραμονή τους σε ιδρύματα κλειστής περίθαλψης. Στο Θ. Καλλινικάκη (Επιμ.), *Μεγαλώνοντας στο ίδρυμα*, (σελ. 66 – 88). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γαλατά, Β., Βεργίδης, Δ., Δακοπούλου, Α., Καλογρίδη, Σ., Κεδράκα, Κ., & Τσιμπουκλή, Α. (2017). *Εγχειρίδιο μεθοδολογίας για τη διεξαγωγή έρευνας στην εκπαίδευση ενηλίκων*. Πάτρα: ΕΑΠ.

Γκρέκου, Χ. (2017). Η σχολική πορεία παιδιών που διαμένουν σε σπίτια φιλοξενίας (Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία). Διαθέσιμη στο: <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/handle/123456789/4075>

Ευρωπαϊκή Ομάδα Εμπειρογνομώνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (2012), *Κοινές ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας*, σελ.28 Διαθέσιμο στο: https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2018/04/commoneuropeann-guidelines_greek-version_edited.pdf.

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2022). Έρευνα Πράξεων Υιοθεσίας έτους 2021. Διαθέσιμο στο : <https://www.statistics.gr/documents/20181/d99a563e-9405-bdee-aab4-d739120a6d08>

Μπαλούρδος Δ., Πετράκη Μ., Σαρρής Ν., 2022. ΕΚΚΕ ,Τα ιδρύματα παιδικής προστασίας στην Ελλάδα : Προκλήσεις και Προοπτικές Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 2022 σ.164

Ευρετήριο Διεθνούς, Ευρωπαϊκής και Εθνικής Νομοθεσίας σχετικά με τα Ασυνόδευτα Παιδιά, Συμμαχία για τα Παιδιά σε Κίνηση Πρότυπες Διαδικασίες και Κατευθύνσεις για Επιτρόπους https://asop4g.eu/wp-content/uploads/2020/05/legalindexgr_compressed.pdf

Ηλιοπούλου- Στράγγα, Τζ. 2018, Ο χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης , Από τη Νίκαια στη Λισσαβόνα, Ευρωπαϊών Πολιτεία 1/2008 σελ 91-123

Κοϊντόση, Χ. (2019). Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας: Ένας παρωχημένος ή αναγκαίος θεσμός; (Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία). Διαθέσιμη στο: <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/5639>

Κουτσούκου, Η., 2013, Η νομική προστασία του παιδιού στη Ελλάδα, Νομική Βιβλιοθήκη

Μάνεσης, Α., Η πραγμάτωση της συνταγματικής προστασίας της ανήλικης νεότητας σε Εταιρεία Νομικών Βορείου Ελλάδας (ENOBE) 8, Θέματα γονικής μέριμνας

Μαρκοπούλου, Χ. (1995). Σύντομη ιστορική θεώρηση της ιδρυματικής φροντίδας. Στο Χ. Μαρκοπούλου (Επιμ.). Ο κοινωνικός λειτουργός σε ειδικά πλαίσια κοινωνικής πρόνοιας, Αθήνα: Έλλην σελ. 17-39.

Νικολαΐδης, Γ. (2021). Το θυματοποιημένο παιδί, η προστασία του, η αναδοχή και η τεκνοθεσία. Υιοθεσία και Αναδοχή σήμερα. Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Διαθέσιμο στο: https://www.pde.gov.gr/gr/images/yiothesis_anadoxi_full.pdf

Παναγοπούλου, Π.(2007). Παιδική κακοποίηση. Ιατρική Σχολή ΑΠΘ. Διαθέσιμο στο: www.experimentalphysiology.gr/userFilod.../child%20abuseLO.pdf

Ρομπόκου –Καραγιάννη, Αγγαΐα, Η Κοινωνική προστασία των ανηλίκων στην Ελλάδα, εκδ. Σάκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2007

Σαχπεκίδου, Ε., 2013, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, εκδ. Σάκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη

Συνήγορος του Πολίτη(2022). Δελτίο Τύπου. Διαθέσιμο στο : <https://old.synigoros.gr/resources/docs/170522-dt-prodiagrafes-gia-idrymatadocx.pdf>

Συνήγορος του Πολίτη (2020). Από το ίδρυμα στην κοινότητα: εναλλακτική φροντίδα ευάλωτων παιδιών και υποστήριξη οικογενειών. Ειδική Έκθεση. Διαθέσιμη στο: <https://www.synigoros.gr/?i=childrens-rights.el.idrimatiki.689678>

Συνήγορος του Πολίτη(2015). Τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα. Διαπιστώσεις και προτάσεις του Συνηγόρου για τη λειτουργία των ιδρυμάτων

παιδικής προστασίας. Ειδική Έκθεση. Διαθέσιμη στο:

<https://www.synigoros.gr/resources/docs/575568.pdf>

Χρυσικός, Φ. (2002). Το μετέωρο βήμα της ιδρυματικής φροντίδας: Εμπειρίες από την συνεργασία με υπηρεσίες παιδικής προστασίας. Στο Γ. Αμπατζόγλου (Επιμ.), *Αλλάζοντας Χέρια* (σελ. 259-271), University Studio Press.

Ιστότοποι

<https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/charter-of-fundamental-rights-of-the-european-union.html>

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>

<https://www.keda.uoa.gr>

<https://www.anynet.gr/>

Παραρτήματα

Παράρτημα 1

Επιστολή ενημέρωσης ερωτηθέντων

Αγαπητέ / Αγαπητή

Στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας του μεταπτυχιακού προγράμματος «Πολιτικές για τη μετανάστευση , τις διακρίσεις και την ιδιότητα του πολίτη» του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου διεξάγεται έρευνα με θέμα:

« Νομικό πλαίσιο για τις ΜοΠΠ (Ν.40424) και στάσεις ενηλίκων που έχουν φιλοξενηθεί σε Δομές Παιδικής Προστασίας σε σχέση με αυτό»

Ευχαριστώ πολύ που δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε αυτή τη συνέντευξη. Ενημερωτικά σας αναφέρω πως δεν θα καταγραφούν προσωπικά σας στοιχεία κατά την διάρκεια της συνέντευξης και οι απαντήσεις σας θα είναι εμπιστευτικές, δεν θα δημοσιοποιηθούν, αλλά θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και απαραίτητη για την διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης. Η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 20 λεπτά. Αν συμφωνείτε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Παράρτημα 2

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Η νέα Υπουργική απόφαση στις Μονάδες Παιδικής Προστασίας αφορά μόνο τα Νομικά Προστασίας και όχι τα Νομικά Προσωπικά Δημοσίου και τα εκκλησιαστικά . Ποια είναι η γνώμη σας γι' αυτό?
2. Τα παιδιά με βάση το νέο νόμο θα πρέπει να τοποθετούνται σε Δημόσιους φορείς και μόνο σε περίπτωση αδυναμίας σε ιδιωτικούς φορείς ? Πώς το κρίνεται αυτό?
3. Η ίδια Υπουργική Απόφαση θέτει κάποιες προδιαγραφές λειτουργίας . Μια από αυτές είναι η δημιουργία των Μονάδων Παιδικής Προστασίας μέσα σε αστικές περιοχές. Με βάση την εμπειρία σας συμφωνείτε με αυτόν τον περιορισμό?
4. Με την νέα Υπουργική απόφαση τίθενται αυστηρά κτιριολογικά κριτήρια. Πχ καθορίζονται τα ελάχιστα τετραγωνικά μέτρα ανά ομάδα παιδιών, ο αριθμός στις τουαλέτες και στα μπάνια , η ύπαρξη αναρρωτηρίου κλπ. Θεωρείται απαραίτητη την ύπαρξη τόσων λεπτομερειών μέσα στο νόμο για τη διαμόρφωση εσωτερικών και εξωτερικών χώρων των Μονάδων Παιδικής Προστασίας ?
5. Με βάση τη νέα νομοθεσία προωθείται η αναδοχή και η υιοθεσία , και μάλιστα άμεσα. Δηλαδή μετά την απομάκρυνση από το οικογενειακό περιβάλλον τα παιδιά ιδανικά θα πρέπει άμεσα να τοποθετούνται σε ανάδοχη οικογένεια . Πιστεύεται ότι θα πρέπει να μεσολαβεί κάποιος χρόνος ανάμεσα στην απομάκρυνση από τη φυσική οικογένεια και την τοποθέτηση σε αναδοχή ή υιοθεσία?
6. Επιπλέον προωθείται η ημιαυτόνομη διαβίωση σε παιδιά άνω των 15 ετών . Κατά τη γνώμη σας αυτό θα ήταν ωφέλιμο και εποικοδομητικό για τα παιδιά ?
7. Πρέπει να υπάρχει νομοθεσία που να ορίζει τους κανόνες λειτουργίας και τον έλεγχο των Μονάδων Παιδικής Προστασίας ?
8. Κατά τη γνώμη σας και με βάση την εμπειρία σας σε τι θα πρέπει να εστιάσει ένας νόμος που αφορά τη λειτουργία των Μονάδων παιδικής προστασίας?
9. Τι είναι αυτό που θεωρείτε σημαντικότερο για την ομαλή λειτουργία μιας τέτοιας μονάδας?
10. Θα ήταν χρήσιμο πριν τη δημιουργία του νόμου να ερωτηθούν παιδιά που έχουν μεγαλώσει σε τέτοιες μονάδες και τώρα είναι ενήλικες ? Η γνώμη τους θα είχε αξία?
11. Τέλος τι είναι αυτό που θα μπορούσε να λειτουργήσει ώστε να αποφευχθεί η ιδρυματοποίηση και να προβλεφθεί μέσω του νόμου ?